

ΕΚΘΕΣΗ 2018
ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΤΥΝΙΔΑΣ

ΕΠΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΥΝΗΣΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ - ΤΥΝΗΣΙΑΣ

Συντάκτης
Γεώργιος Σακουφάκης, Γραμματέας ΟΕΥ Α΄
Τύνιδα, Ιούλιος 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ - ΤΥΝΗΣΙΑ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	3
1. Στοιχεία Γεωγραφίας και Πληθυσμού.....	3
2. Πολιτικό Σύστημα (Πολίτευμα – Πολιτικά Κόμματα).....	3
3. Εξωτερικές Σχέσεις	4
3.1 Τυνησία - Ευρωπαϊκή Ένωση.....	4
3.2 Θέση της χώρας στο Παγκόσμιο Οικονομικό Περιβάλλον	6
3.3 Συμμετοχή Τυνησίας σε Διεθνείς Οργανισμούς - Διεθνείς Συμφωνίες.....	6
3.4 Διμερείς Συμφωνίες.....	8
4. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΥΝΗΣΙΑΣ.....	12
1. Γενικά Στοιχεία, Εξέλιξη της Τυνησιακής Οικονομίας κατά το 2017, Προοπτικές	12
2. Βασικά Οικονομικά Μεγέθη.....	12
3. Εξέλιξη και Ανάλυση Βασικών Οικονομικών Μεγεθών	13
3.1 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, δημόσιο χρέος, κρατικός προϋπολογισμός, έλλειμμα	13
3.2 Γεωργία/Αγροτική Παραγωγή.....	14
3.2.1.Επενδύσεις στο Γεωργικό Τομέα.....	16
3.3 Βιομηχανία	17
3.4 Τουρισμός.....	19
3.5 Πληθωρισμός.....	19
3.6 Ενέργεια.....	19
3.7 Αγορά Εργασίας	21
3.8 Εξωτερικό Εμπόριο της Τυνησίας κατά το 2017.....	22
4. Κρατικός Προϋπολογισμός	24
5. Οικονομικό-Επιχειρηματικό Περιβάλλον.....	25
6. Προβλήματα που συναντούν οι ξένες επιχειρήσεις	26
7. Ξένες Επενδύσεις στην Τυνησία	28
7.1 Εξέλιξη Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Τυνησία κατά το 2018	28
7.2 Ο Νόμος Περί Επενδύσεων στην Τυνησία.....	29
8. Τραπεζικός Τομέας.....	31
9. Μεταφορές, Υποδομές, Τηλεπικοινωνίες.....	32
10. Δημόσιοι Διαγωνισμοί	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ- ΤΥΝΗΣΙΑΣ	37

1. Διμερές Εμπόριο Ελλάδας – Τυνησίας 2018.....	37
2. Προτάσεις για αύξηση εξαγωγών	41
3. Επενδύσεις.....	42
4. Δράσεις Οικονομικής Διπλωματίας	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε ΄ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ . 46

1. Πρόγραμμα Στήριξης Τυνησιακής Οικονομίας από την Παγκόσμια Τράπεζα	46
2. Συνεργασία ΔΝΤ και Τυνησιακής Κυβέρνησης.....	47
3. Έμφαση Τυνησίας στην Αφρικανική Αγορά.....	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ..... 50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ 51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ - ΤΥΝΗΣΙΑ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Στοιχεία Γεωγραφίας και Πληθυσμού

Έκταση	163.610 km ²
Κλίμα	Μεσογειακό. 11,4 °C το χειμώνα και 29,3 °C το καλοκαίρι
Ωρα	GMT + 1 - η Τυνησία, σε σχέση με την Ελλάδα, βρίσκεται μια ώρα πίσω τους χειμερινούς μήνες και δυο ώρες πίσω τους καλοκαιρινούς
Πρωτεύουσα	Τύνιδα (2,5 εκ. κάτοικοι)
Κύριες πόλεις	Sfax, Sousse, Bizerte, Kairouan, Gabès
Πληθυσμός (2016 εκτίμηση)	11,154 εκ.
Αστικός πληθυσμός	66,4 %
Ενεργός πληθυσμός	36,5 %
Ποσοστό αναλφαβητισμού	17,2 %
Προσδόκιμο ζωής	75 έτη

Πηγές: Φορέας Προώθησης Επενδύσεων Τυνησίας / Στατιστική Υπηρεσία Τυνησίας (Foreign Investment Promotion Agency – FIPA http://www.investintunisia.tn/Fr/la-tunisie-en-bref_11_210).

Με έκταση 163.610 τετρ. χλμ. Η Τυνησία είναι η μικρότερη σε έκταση χώρα στην περιοχή της Βόρειας Αφρικής και μοιράζεται χερσαία σύνορα με τη Λιβύη και την Αλγερία. Η χώρα περιβάλλεται από την Μεσόγειο και η ακτογραμμή της εκτείνεται σε μήκος 1.148 km. Η χώρα επίσημα διαιρείται σε 24 διοικητικά διαμερίσματα (wilayat): Beja, Ben Arous, Bizerte, Gabes, Gafsa, Jendouba, Kairouan, Kasserine, Kebili, Kef, L'Ariana, Mahdia, Manouba, Medenine, Monastir, Nabeul, Sfax, Sidi Bouzid, Siliana, Sousse, Tataouine, Tozeur, Tunis, Zaghouan. Το κλίμα στο Βορρά είναι ήπιο με βροχερούς χειμώνες και ζεστά και ξηρά καλοκαίρια ενώ στο Νότο είναι ερημικό.

Το γεωφυσικό ανάγλυφο αποτελείται από βουνά στο Βορρά, στο μέσο της χώρας από πεδινές εκτάσεις και στο νότο ημιάνυδρες εκτάσεις που καταλήγουν στη Σαχάρα. Το καλλιεργήσιμο έδαφος φθάνει στο 18.3% του συνόλου.

Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού ζει στο βόρειο μισό της χώρας και ο νότος είναι εξαιρετικά αραιοκατοικημένος.

Εθνική Επέτειος: 20 Μαρτίου (1956), Ημέρα Ανεξαρτησίας και τα τελευταία χρόνια έχει καθιερωθεί ως εθνική αργία και η ημέρα επανάστασης και νεολαίας, 14 Ιανουαρίου (2011)

2. Πολιτικό Σύστημα (Πολίτευμα – Πολιτικά Κόμματα)

Το πολίτευμα της χώρας είναι κοινοβουλευτική δημοκρατία. Η παρούσα Κυβέρνηση προέκυψε από τις γενικές εκλογές της 26 Οκτωβρίου 2014 και προεδρικών εκλογών σε δυο γύρους (στις 23 Νοεμβρίου 2014 και στις 21 Δεκεμβρίου 2014). Αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών: Nidaa Tounes: 86 έδρες & 37% των ψήφων, Ennahda: 69 έδρες & 27,8% των ψήφων, Union Patriotique Libre – UPL 16 έδρες, Front Populaire 15 έδρες, Afek Tunes 8

έδρες και Congrès pour la République 4 έδρες, λοιπά κόμματα 17 και ανεξάρτητοι 2. Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξελέγη ο κ. Beji Caid Essebsi που έλαβε στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών το 55,68% των ψήφων (ο αντίπαλός του κ. Moncef Marzouki έλαβε το 44,32% των ψήφων). Ο Πρωθυπουργός της χώρας είναι από 27.8.2016 ο κ. Youssef CHAHED. Ιστοσελίδα της Προεδρίας <http://www.pm.gov.tn>.

Βασικό ρόλο στην διαμόρφωση της πολιτικοοικονομικής ζωής της χώρας έχουν και η εργοδοτική Ένωση Tunisian Confederation of Industry, Trade and Handicrafts (Union tunisienne de l'industrie, du commerce et de l'artisanat – UTICA). <http://www.utica.org.tn/Fr/#?> και η Κεντρική Ένωση Εργαζομένων Tunisian General Labour Union (Union Générale Tunisienne du Travail, UGTT) <http://www.ugtt.org.tn/>.

Η Κυβέρνηση προέβη σε οικονομικές μεταρρυθμίσεις κατόπιν συμφωνίας με ΔΝΤ και Παγκόσμια Τράπεζα έναντι δανειοδότησης π.χ. περικοπές στις κρατικές δαπάνες και στους μισθούς του δημόσιου τομέα, φορολογική μεταρρύθμιση, αναδιάρθρωση τραπεζικού τομέα, αναδιάρθρωση/ιδιωτικοποίηση των μη αποδοτικών κρατικών επιχειρήσεων. Επισημαίνεται η δυσκολία στην εφαρμογή τους εξ αιτίας των αντιδράσεων της UGTT.

Το νομικό σύστημα της Τυνησίας είναι κοσμικό βασίζεται στο ναπολεόντειο κώδικα και προσομοιάζει στα πρότυπα της Ε.Ε.

Η Κυβέρνηση προέβη σε οικονομικές μεταρρυθμίσεις κατόπιν συμφωνίας με ΔΝΤ και Παγκόσμια Τράπεζα έναντι δανειοδότησης π.χ. περικοπές στις κρατικές δαπάνες και στους μισθούς του δημόσιου τομέα, φορολογική μεταρρύθμιση, αναδιάρθρωση τραπεζικού τομέα, αναδιάρθρωση/ιδιωτικοποίηση των μη αποδοτικών κρατικών επιχειρήσεων. Σημειώνουμε ότι το χρηματοδοτικό εργαλείο – δάνειο “Extended Fund Facility – EFF” ύψους 2,9 δις δολ. ΗΠΑ και διάρκειας 48 μηνών εγκρίθηκε το Μάιο του 2016 με σκοπό την υποστήριξη του προγράμματος οικονομικών μεταρρυθμίσεων: μακροοικονομική σταθερότητα, μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα, βελτίωση επιχειρηματικού κλίματος κ.α.

3. Εξωτερικές Σχέσεις

3.1 Τυνησία - Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις 17/7/1995 η Τυνησία υπέγραψε τη Συμφωνία Σύνδεσης (Association Agreement) με την Ε.Ε. βάσει της οποίας δημιουργήθηκε ζώνη ελευθέρου εμπορίου (free trade zone) για τα βιομηχανικά προϊόντα τον Ιανουάριο του 2008 (κατάργηση δασμών για τα εισαγόμενα από την Ε.Ε. βιομηχανικά προϊόντα). Τα τρόφιμα και τα γεωργικά προϊόντα, εκτός ολίγων περιπτώσεων, έχουν εξαιρεθεί από την διαδικασία αυτή – οι εισαγωγές τους στην Τυνησία επιβαρύνονται με υψηλούς δασμούς 36%.

Η σύναψη της Συμφωνίας ALECA (Accord de Libre-Echange Approfondi et Complet - Σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών) μεταξύ Ε.Ε.-Τυνησίας αποτελεί έναν από τους στόχους της προνομαϊκής εταιρικής σχέσης (Partenariat Privilegié) την οποία συμφώνησαν Ε.Ε. – Τυνησία στις 19/11/2012. Η Συμφωνία αφορά τους ακόλουθους τομείς: υπηρεσίες, προστασία των επενδύσεων, κατάργηση των διακρίσεων μεταξύ Τυνησίων και Ευρωπαίων επενδυτών, μείωση/κατάργηση δασμών σε εισαγωγές προϊόντων γεωργίας και αλιείας, απλοποίηση τελωνειακών διαδικασιών, αμοιβαία αναγνώριση των πιστοποιητικών που συνοδεύουν τα εμπορεύματα, πνευματική ιδιοκτησία, προστασία και αμοιβαία αναγνώριση ΠΟΠ και ΠΓΕ, μηχανισμούς για την αποτελεσματική εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συμφωνία. Στις 13 Οκτωβρίου 2015 παρουσία της Επιτρόπου Εμπορίου της ΕΕ κας Cecilia Malmström άρχισαν οι διαπραγματεύσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τυνησίας και

ακολούθησαν προκαταρκτικές συζητήσεις (19 - 22 Οκτωβρίου 2015). Ο πρώτος πλήρης γύρος έλαβε χώρα στην Τύνιδα από 18 – 21 Απριλίου 2016. Έχουν ολοκληρωθεί συνολικά τέσσερις γύροι διαπραγματεύσεων (β' γύρος στην Τύνιδα 27/5-1/6/ 2018, γ' γύρος Βρυξέλλες 10 - 14/12/2018, δ' γύρος στην Τύνιδα 29/4 – 3/5/2019) με τα περισσότερα τεχνικά ζητήματα να έχουν κλείσει. Βασικά σημεία τριβής είναι η Πρόσβαση στην αγορά, τα αγροτικά προϊόντα, το καθεστώς των υπηρεσιών και των επενδύσεων καθώς και των δημόσιων προμηθειών στην Τυνησία.¹ Πρόθεση της τυνησιακής πλευράς είναι να δώσει έμφαση στο θέμα της κινητικότητας των Τυνησιών επιχειρηματιών εντός πλαισίου της ALECA κάτι που η ευρωπαϊκή πλευρά δεν φαίνεται να υιοθετεί καθώς το διαχωρίζει. Η τυνησιακή πλευρά επίσης φαίνεται να εστιάζει ιδιαίτερα στο θέμα του αντικτύπου της συμφωνίας στην τυνησιακή παραγωγή κάτι που την καθιστά διστακτική. Υπάρχουν επίσης μεγάλες αντιδράσεις από την κοινωνία των πολιτών και ιδίως των αγροτικών ενώσεων που θεωρούν ότι η Συμφωνία θα επιφέρει μεγάλο πλήγμα στην εγχώρια παραγωγή λόγω μειωμένης ανταγωνιστικότητας της τυνησιακής πλευράς. Αξίζει να σημειωθεί ότι φιλοδοξία της Τυνησίας είναι να αποκτήσει μέσω της ALECA καθεστώς παρόμοιο με της Νορβηγίας².

Από 1/1/2016 η Τυνησία συμμετέχει πλήρως στο πρόγραμμα της E.E. Horizon 2020 για την Έρευνα και την Καινοτομία (πρώτη αφρικανική χώρα, 46 συμμετοχές το 2017) καθώς επίσης και στο πρόγραμμα Erasmus+ (12 νέα προγράμματα συνεργασίας μεταξύ των πανεπιστημίων κατά το 2017) γεγονός που έχει αυξήσει τις συναλλαγές μεταξύ ερευνητών, σπουδαστών, διδασκόντων και νέων και συμβάλλει στην ανάπτυξη της καινοτομίας στη χώρα. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕ η ευρωπαϊκή βοήθεια σε επιδοτήσεις προς την Τυνησία ανήλθε κατά το 2017 σε 300 εκ. Ευρώ. Επίσης, κατά το 2017 έλαβαν χώρα και απέδωσαν καρπούς διαπραγματεύσεις σε θέματα όπως οι αεροπορικές μεταφορές, η οικονομία και το εμπόριο και η μετανάστευση. Στις 31 Μαρτίου 2017 υπεγράφη η Σύμβαση για τη χρηματοδότηση προγράμματος εκπαίδευσης, κινητικότητας, έρευνας και καινοτομίας για την Τυνησία με πρώτη δόση χρηματοδότησης ύψους 60 εκ. ευρώ.

Στις 11.12.2017 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις E.E. – Τυνησίας επί της συμφωνίας αεροπορικών υπηρεσιών (Open Skies) με τη μονογραφή σχετικού κειμένου από τον επικεφαλής της τυνησιακής αντιπροσωπείας. Δεν έχει τεθεί σε ισχύ επί του παρόντος.

Βασικός στόχος της οικονομικής στρατηγικής της χώρας είναι να διπλασιαστούν οι εξαγωγές στην E.E. ως το 2025. Παρόλο που η οικονομική διπλωματία της Τυνησίας εστιάζει στην Αφρικανική ήπειρο όλο και περισσότερο, αναγνωρίζεται ότι η σπουδαιότητά της δε θα ξεπεράσει αυτή της Ένωσης.

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Jean-Claude Juncker, επισκέφθηκε την Τυνησία στις 25-26/2018 κατόπιν προσκλήσεως του Προέδρου Beji Caid Essebsi, με σκοπό την ενίσχυση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Τυνησίας. Οι δύο αξιωματούχοι συμπροήδρυσαν της τελετής υπογραφής τεσσάρων πρωτοκόλλων συνεργασίας ύψους 270 εκατ. ευρώ που αφορούν τη στήριξη στους τομείς της ενέργειας, της δικαιοσύνης, των φορολογικών και κοινωνικοοικονομικών μεταρρυθμίσεων, της ανταγωνιστικότητας και του εξωτερικού εμπορίου. Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιβεβαίωσε τη στήριξη της ΕΕ στην δημοκρατική μετάβαση της Τυνησίας, επισημαίνοντας ότι, μετά την επανάσταση του 2011, η ΕΕ έχει αφιερώσει στη χώρα ποσό συνολικού ύψους 10 δις ευρώ. Ο κ. Juncker τόνισε ότι η ΕΕ δεσμεύεται να συνεχίσει την παροχή οικονομικής βοήθειας στη χώρα και η Τυνησία θα έχει

¹ https://eeas.europa.eu/delegations/tunisia/2040/la-tunisie-et-l%E2%80%99ue_fr

² <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Economy/10146853-through-dcfta>

οικονομική ενίσχυση ύψους 300 εκατ. ευρώ ετησίως για να αντιμετωπίσει τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις της.

3.2 Θέση της χώρας στο Παγκόσμιο Οικονομικό Περιβάλλον

Η Τυνησία από πλευράς ΑΕΠ κατατάσσεται 90^η παγκοσμίως σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας. <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/gdp-ranking>

Η έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας Doing Business κατατάσσει την Τυνησία στην 80η θέση (σε 190 οικονομίες) και 4η μεταξύ 20 χωρών στη ζώνη Μέσης Ανατολής και Βορείου Αφρικής. Στην απλούστευση των διαδικασιών για την έναρξη λειτουργίας μιας επιχείρησης, η Τυνησία κατατάσσεται 63η και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση κατατάσσεται 99^η, θέσεις γενικά βελτιωμένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. <http://www.doingbusiness.org/rankings>.

Η Τυνησία κατατάσσεται στην 87η θέση μεταξύ 140 χωρών στην ετήσια αναφορά Global Competitiveness Index 2018-2019 του World Economic Forum <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/competitiveness-rankings/>, θέση που σηματοδοτεί υποχώρηση της χώρας κατά 55 θέσεις σε διάστημα 8 ετών (32^η θέση στην αντίστοιχη κατάταξη 2010-2011). <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1>.

Από πλευράς διαφάνειας, η Τυνησία κατατάσσεται στην 73η θέση μεταξύ 180 χωρών σύμφωνα με την κατάταξη του Οργανισμού Transparency International <https://www.transparency.org/cpi2018>.

Τέλος, από πλευράς καινοτομίας κατατάσσεται στην 66η θέση μεταξύ 128 χωρών με βάση το δείκτη Global Innovation Index έχοντας βελτιώσει την απόδοσή της κατά 11 θέσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος. <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>. Στην αντίστοιχη κατάταξη του Bloomberg για το 2018, η Τυνησία κατατάσσεται 52η και πρώτη μεταξύ των αραβικών και αφρικανικών χωρών.

Σύμφωνα με την μελέτη Global Entrepreneurship Index 2018 που δημοσίευσε ο οικονομικός ερευνητικός οργανισμός Global Entrepreneurship and Development Institute – GEDI (<https://thegedi.org/>), η Τυνησία κατατάσσεται στην 40ή θέση μεταξύ 137 χωρών που περιλαμβάνονται σε αυτή. Ο δείκτης Global Entrepreneurship Index λαμβάνει υπόψη μια σειρά παραγόντων και καταμετρά την ποιότητα της επιχειρηματικότητας και το διαμορφωμένο υποστηρικτικό επιχειρησιακό οικοσύστημα. Η κατάταξη της Τυνησίας παρουσιάζεται βελτιωμένη κατά 2 θέσεις και η χώρα κατατάσσεται στην 6^η θέση μεταξύ των χωρών της Μέσης Ανατολής και Βορείου Αφρικής πάνω από την Αίγυπτο (76^η), το Μαρόκο (65^η), και την Αλγερία (80^η). Στον εν λόγω χώρο πρώτο κατατάσσεται το Κατάρ και ακολουθούν τα ΗΑΕ και το Ομάν. Στην παγκόσμια κατάταξη την πρώτη θέση καταλαμβάνουν οι ΗΠΑ και ακολουθούν η Ελβετία, ο Καναδάς, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία και η Δανία. Η κατάταξη είναι διαθέσιμη στο σύνδεσμο <https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>.

3.3 Συμμετοχή Τυνησίας σε Διεθνείς Οργανισμούς - Διεθνείς Συμφωνίες

Η Τυνησία θεωρείται μια διαφοροποιημένη και σε μεγάλο βαθμό ανοιχτή οικονομία. Η Τυνησία είναι, μεταξύ άλλων, μέλος του Ο.Η.Ε., της Ένωσης Αραβικών Κρατών, του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (WTO). Στην Τυνησία υπάρχουν γραφεία αντιπροσωπειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ΟΗΕ, της Αφρικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης, της Παγκόσμιας Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την

Ανοικοδόμηση και την Ανάπτυξη (European Bank for Reconstruction and Development - EBRD).

Διμερείς Συμφωνίες οικονομικού περιεχομένου: Η Τυνησία αποτελεί μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου από το 1995. Έχει συνάψει συμφωνίες εμπορίου με περίπου 60 χώρες, κάποιες εκ των οποίων περιέχουν προτιμησιακές διευθετήσεις (preferential trade arrangements). Αναφέρουμε τις συμφωνίες με τη Λιβύη, την Αλγερία και την Τουρκία καθώς και τη Συμφωνία Agadir (2004), η οποία αποσκοπεί στη δημιουργία ζώνης ελευθέρων συναλλαγών με την Αίγυπτο, την Ιορδανία και το Μαρόκο. Επίσης, έχει υποστηρίξει την Ένωση του Αραβικού Μαγκρέμπ (UMA – Union du Maghreb Arab) μαζί με την Αλγερία, το Μαρόκο, τη Μαυριτανία και τη Λιβύη η οποία προβλέπει ελεύθερο εμπόριο μεταξύ των μελών της με ορισμένες εξαιρέσεις. Από τον Ιούλιο του 2018 είναι μέλος στην οικονομική αφρικανική ένωση “Common Market for Eastern and Southern Africa- COMESA” στην οποία συμμετέχουν Αφρικανικά κράτη. Γενικότερος στόχος της κυβέρνησης και ιδιαίτερα της οικονομικής διπλωματίας της είναι η περαιτέρω ενδυνάμωση των σχέσεων με τις αφρικανικές χώρες.

Η Τυνησία συμμετέχει στο Multilateral Investment Guarantee Agency (MIGA), <https://www.miga.org/> μέλος της Παγκόσμιας Τράπεζας που προσφέρει στον ιδιωτικό τομέα ασφαλιστικές εγγυήσεις για πολιτικούς κινδύνους.

Οι εμπορικές Συμφωνίες στις οποίες συμμετέχει η Τυνησία παρατίθενται στον κάτωθι πίνακα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου – ΠΟΕ.

Εμπορικές Συμφωνίες Τυνησίας 2015

Agreement	Date of entry into force	Coverage of the Agreement	Notification to the WTO	
			Year	Legal provision
Tunisia – Turkey	01.07.05	Goods	2005	GATT Article XXIV
Tunisia - European Free Trade Association (EFTA)	01.06.05	Goods	2005	GATT Article XXIV
Tunisia - European Union	01.03.98	Goods	1999	GATT Article XXIV
Agreement establishing the Greater Arab Free Trade Area (GAFTA)	01.01.98	Goods	2006	GATT Article XXIV
Global System of Trade Preferences among Developing Countries (GSTP)	19.04.89 Not applied	Goods	1989	Enabling clause
Protocol relating to Trade Negotiations among Developing Countries (PTN)	11.02.73 Not applied	Goods	1971	Enabling clause
Tunisia - Iran	26.05.08	Goods	Not notified	
Agadir Agreement (Egypt, Jordan, Morocco, Tunisia)	06.07.06	Goods	Not notified	
Tunisia - Syria	10.03.05	Goods	Not notified	
Tunisia - Libya	19.02.02	Goods	Not notified	
Tunisia - Iraq	31.12.99	Goods	Not notified	
Tunisia – Morocco	16.03.99	Goods	Not notified	
Tunisia - Jordan	1999	Goods	Not notified	
Tunisia - Egypt	1998	Goods	Not notified	
Tunisia - Algeria	2008	Goods	Not notified	
Tunisia - Mauritania	..	Goods	Not notified	
Community of Sahel-Saharan States (CEN-SAD)	..	Goods	Not notified	
Arab Maghreb Union (AMU)	..	Goods	Not notified	

Πηγή: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s341_e.pdf

3.4 Διμερείς Συμφωνίες

Μεταξύ Ελλάδας και Τυνησίας έχουν υπογραφεί:

Πρακτικό συνεργασίας στον τομέα της σπογγαλιείας	Αθήνα, 17.01.1966, Υπ. Απόφ. 31.10.1968, ΦΕΚ 76/30.04.1969, Έναρξη ισχύος 17.1.1966
Εμπορική συμφωνία μετά πινάκων και ανταλλαγή επιστολών	Τύνιδα, 02.03.1960, ΦΕΚ 79/18.05.1962 Ρήτρα ΜΕΚ για την ναυτιλία. Ετήσια ανανέωση
Συμφωνία οικονομικής, τεχνικής και επιστημονικής συνεργασίας	Αθήνα, 26.05.1962, Ν.Δ. 4412/4.11.1964, ΦΕΚ 213/11.11.1964. Έναρξη ισχύος 26.05.1962
Σύμβαση ναυτιλίας	Τύνιδα, 09.07.1966, Α.Ν. 133/1967, ΦΕΚ 176/01.01.1967, Ισχύς από της υπογραφής
Γενική συμφωνία οικονομικής, μορφωτικής και τεχνικής συνεργασίας	Τύνιδα, 27.04.1976, Ν. 639/1977, ΦΕΚ 197/15.07.1977, Έναρξη ισχύος 05.10.1977
Πρόσθετο Πρωτόκολλο σε εμπορική συμφωνία 2.3.1960 και Πρωτόκολλο τουριστικής συνεργασίας	Αθήνα, 17.10.1966, Υπ. Απ. 31.10.1968, ΦΕΚ 76/30.4.1969, Έναρξη ισχύος 17.01.1966
Συμφωνία μορφωτικής συνεργασίας	Αθήνα, 08.07.1987, Ν. 1925/1991, ΦΕΚ 16/Α/15.02.199, Έναρξη ισχύος 01.07.1991, Ανακ. ΦΕΚ 89/Α/21.06.1991
Πρωτόκολλο σχετικά με την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, ναρκωτικών και πλαστών διαβατηρίων μετά σχετικού Πρακτικού	Τύνιδα, 19.05.1990, Υπ. Απόφ. 23.06.1992 ΦΕΚ 107/Α/01.01.1992
Τουριστική συμφωνία	Τύνιδα, 19.02.1992, Ν. 2095/1992, ΦΕΚ 188/Α/02.10.1992, Έναρξη ισχύος 11.01.1993
Συμφωνία αεροπορικών μεταφορών	Τύνιδα, 31.10.1992, Ν. 2200/1994, ΦΕΚ 48/Α/28.03.1994, Έναρξη ισχύος 23.12.1994
Σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας σε σχέση προς τους φόρους επί του εισοδήματος και επί της ωφέλειας από κεφάλαιο	Τύνιδα, 31.10.1992, Ν. 3742/2009, ΦΕΚ 23/Α/13.02.2009. Έναρξη ισχύος 29.09.10
Συμφωνία αμοιβαίας προώθησης και προστασίας επενδύσεων	Τύνιδα, 31.10.1992, Ν. 2183/1994, ΦΕΚ 12/Α/8.2.1994, Έναρξη ισχύος 21.04.1995, Ανακ. ΦΕΚ 75/Α/1995
Σύμβαση δικαστικής αρωγής σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και σε αποφάσεις διαιτησίας	Τύνιδα, 12.04.1993, Ν. 2228/1994, ΦΕΚ 130/Α/11.08.1994, Έναρξη ισχύος 21.1.1995 Ανακ. ΦΕΚ 6/Α/25.01.1995
Συμφωνία αθλητικής συνεργασίας μετά Πρωτοκόλλου	Αθήνα, 16.02.1994, Δεν χρήζει κύρωσης και ισχύει από της υπογραφής της
Σύμβαση περί εκδόσεως και δικαστικής αρωγής σε ποινικές υποθέσεις	Αθήνα, 06.07.1994, Ν. 2312/1995, ΦΕΚ 120/Α/19.06.1995, Έναρξη ισχύος 03.12.1995
Συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας ΕΟΚ και μελών της μετά Τυνησίας	Βρυξέλλες, 17.07.1995, Υπ. Απόφ. 4.6.1996, ΦΕΚ 119/Α/17.06.1996
Προξενική σύμβαση	Αθήνα, 17.07.1996 Ν. 2553/1997, ΦΕΚ 267/Α/24.12.1997 Έναρξη ισχύος 01.02.1999
Συμφωνία στρατιωτικής συνεργασίας	Τύνιδα, 03.09.1998, Ν. 2816/2000, ΦΕΚ 71/Α/10.3.2000, ΦΕΚ 115/Α/28.6.2004, Έναρξη ισχύος 28.4.2004
Συμφωνία αμοιβαίας προστασίας διαβαθμισμένων πληροφοριών	Τύνιδα, 2.3.2001, Δεν χρήζει κύρωσης και ισχύει από της υπογραφής της
Πρωτόκολλο 7 ^{ης} διευρυμένης Μικτής Διπλωματικής Επιτροπής	Αθήνα, 5-6.4.2001, Υπ. Απόφ. 18.9.2002, ΦΕΚ 229/Α/2.10.2002
Πρωτόκολλο συνεργασίας δύο ΥΠΕΞ	Αθήνα, 20.4.2001, Υπ. Ανακ. 18.6.2001, ΦΕΚ 189/17.8.2001, Ισχύει από της υπογραφής
Συμφωνία Υπ. Άμυνας για συμμετοχή στο	Αθήνα, 02.09.2002, Ν. 3163/2003, ΦΕΚ 175/Α/02.07.2003,

πολυεθνικό κέντρο εκπαίδευσης , επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης	ΦΕΚ 115/Α/28.6.2004, Έναρξη ισχύος 28.04.2004
Συμφωνία για συνεργασία στους τομείς της επιστήμης και τεχνολογίας	Αθήνα, 16.12.2002, Ν. 3211/2003, ΦΕΚ 306/Α/24.12.2003, Έναρξη ισχύος 21.1.2004 Ανακ. ΦΕΚ 33/Α/9.2.2004
Πρωτόκολλο διοικητικής συνεργασίας σε θέματα δικαιοσύνης μεταξύ των δύο αρμόδιων Υπουργείων	Τύνιδα, 7.10.2003, Ν. 3278/2004, ΦΕΚ 201/Α/25.10.2004, Έναρξη ισχύος από της υπογραφής
Συμφωνία στον τομέα οδικών μεταφορών προσώπων και εμπορευμάτων και διαμετακόμισης	Τύνιδα, 7.10.2003, Ν. 3267/2004, ΦΕΚ 183/Α/30.9.2004
Πρωτόκολλο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας	Αθήνα, 09.05/2006 Υπ. Αποφ. 09.10.2006, ΦΕΚ 223/Α/18.10.2006

(Πηγή: Β3 Δ/υση ΥΠΕΞ)

Επίσης έχουν υπογραφεί:

- Σύμφωνο Αμοιβαίας Επιχειρηματικής Συνεργασίας μεταξύ των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων Θεσ/νίκης και Sfax (2002).
- Πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ του ΕΒΕΑ και του Επιμελητηρίου της Τύνιδας.
- Συμφωνία συνεργασίας στον τομέα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης μεταξύ της ΕΡΤ και της Ραδιοτηλεόρασης της Τυνησίας (RTT) (6.03.1993).
- Πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ του ΟΠΕ και του αντίστοιχου CEPEX (υπεγράφη στην Τύνιδα στις 07.10.03 στο πλαίσιο της ΜΔΕ).
- Μνημόνιο Συνεργασίας στον τομέα των ΑΠΕ μεταξύ Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ) και του Agence National pour la Maitrise de l' Energie (ANME) (Αθήνα, 04.09.2007).
- Σύμβαση Συνεργασίας μεταξύ της Εθνικής Εταιρείας Εκμετάλλευσης και Διανομής Νερού της Τυνησίας (SONEDE) και της ΕΥΔΑΠ. Αθήνα (14.05.2008).
- Μνημόνιο Κατανόησης ΣΕΒ και UTICA το οποίο, μεταξύ άλλων, προβλέπει και τη σύσταση διμερούς επιχειρηματικού Συμβουλίου, Τύνιδα 23/4/2019
- Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ ΕΒΕΑ και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Τύνιδας CCIT Τύνιδα 23/4/2019.

Ελλάδα και Τυνησία υπέγραψαν στις 27-4-1976 Συμφωνία Οικονομικής, Πολιτιστικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας. Βάσει της Συμφωνίας αυτής, συγκαλείται ανά διετία Μικτή Διυπουργική Επιτροπή. Η πλέον πρόσφατη σύγκληση της εν λόγω Μικτής Επιτροπής, έγινε στην Τύνιδα υπό τον ΥΦΥΠΕΞ κ. Δ. Μάρδα 2-3.11.2016. Υπεγράφησαν Μνημόνια Συνεργασίας μεταξύ Enterprise Greece – Οργανισμού Προώθησης Επενδύσεων στην Τυνησία FIPA & Οργανισμού Προώθησης Τυνησιακών Εξαγωγών CEPEX και Συμφωνία στον τομέα της Υγείας.

Κατά τη διάρκεια ελληνικής επιχειρηματικής αποστολής (22-24 Απριλίου 2019) που διοργανώθηκε από τον ΣΕΒ, το ΕΒΕΑ και τον ΣΕΒΕ με επικεφαλής του Υφυπουργό Εξωτερικών Τέρενς Νικόλαο Κουίκ, υπεγράφησαν: Μνημόνιο Κατανόησης ΣΕΒ και UTICA (τυνησιακή εργοδοτική ένωση UTICA - Union Tunisienne de l'Industrie, du Commerce et de l'Artisanat) το οποίο, μεταξύ άλλων, προβλέπει και τη σύσταση διμερούς επιχειρηματικού Συμβουλίου και αντίστοιχα Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ ΕΒΕΑ και του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Τύνιδας CCIT.

4. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Ο Τύπος στην Τυνησία είναι ως επί το πλείστον αραβόφωνος αλλά υπάρχουν και αρκετές γαλλόφωνες εφημερίδες και περιοδικά. Οι βασικότερες πηγές ενημέρωσης είναι οι εξής:

Βασικό Ειδησεογραφικό Πρακτορείο: Agence Tunis Afrique Presse με έκδοση στα αραβικά, γαλλικά και αγγλικά <https://www.tap.info.tn/en>

Ραδιόφωνο

Εθνικό Ραδιόφωνο Τυνησίας: <http://www.radionationale.tn/>. Διεθνές ραδιόφωνο Τυνησίας με εκπομπές στα γαλλικά και άλλες γλώσσες RCTI <http://www.rcti.tn/> Άλλα δημοφιλή ραδιόφωνα Mosaïque FM, Shems FM, Express FM

Portal για τυνησιακούς ραδιοσταθμούς <http://www.radiotunis.com/>, <http://www.tunisie-radio.com/>

Τηλεόραση

Κρατική Τηλεόραση <http://www.watania1.tn/>

Λοιπά κανάλια, EL HIWAR, NESSMA TV, HANNIBAL TV, ATTASSIA TV. Κόμβος πρόσβασης στα τυνησιακά κανάλια <http://www.tunisvista.com/medias/>

Εφημερίδες, Περιοδικά, Ενημερωτικές ιστοσελίδες

- Assabah, Η εφημερίδα με τη μεγαλύτερη αναγνωσιμότητα στην Τυνησία <http://www.assabah.com.tn/>
- Al Chourouk, καθημερινή εφημερίδα <http://www.alchourouk.com/>
- ESSAHFA καθημερινή εφημερίδα <http://www.essahafa.tn/>
- Le Presse Η μεγαλύτερης κυκλοφορίας γαλλόφωνη καθημερινή εφημερίδα <http://www.lapresse.tn/>
- Le Temps, Γαλλόφωνη καθημερινή εφημερίδα με αρκετά μεγάλη κυκλοφορία <http://www.letemps.com.tn/>
- Le Quotidien, <http://www.lequotidien.tn/> γαλλόφωνη καθημερινή εφημερίδα
- Leaders, Περιοδικό με υψηλή αναγνωσιμότητα και κύρος (γαλλικά, αραβικά) <http://www.leaders.com.tn/>
- Εβδομαδιαία περιοδική έκδοση <http://www.webdo.tn/>
- L'Economiste Maghrebini Περιοδικό και ηλεκτρονική σελίδα με μεγάλη επισκεψιμότητα εστιάζει σε οικονομικά θέματα (γαλλικά) <http://www.leconomistemaghrebini.com/>
- African Manager ενημερωμένη ηλεκτρονική έκδοση (γαλλικά, αραβικά, αγγλικά) http://africanmanager.com/site_eng/?v=947d7d61cd9a
- Business News, με οικονομική, επιχειρηματική και πολιτική ενημέρωση <http://www.businessnews.com.tn/> (γαλλικά)
- Έβδομαδιαία έντυπη και ηλεκτρονική Έκδοση [http://www.realites.com.tn/\(γαλλικά\)](http://www.realites.com.tn/(γαλλικά))
- <http://nawaat.org/portail/en/> Ανεξάρτητο blog, μια συλλογική πλατφόρμα ενημέρωσης που απηχεί κριτικές απόψεις της τυνησιακής πολιτικής και κοινωνικής ζωής (γαλλικά, αραβικά, αγγλικά).
- Ηλεκτρονική Έκδοση, έμφαση στην οικονομία και χρηματιστήριο <https://www.ilboursa.com/>
- Ηλεκτρονική Έκδοση <http://www.tunisiefocus.com/> /
- Οικονομική Επιθεώρηση www.entreprises-magazine.com
- Πολιτική και Οικονομική Επιθεώρηση <https://www.tunisienumerique.com/>

- Ηλεκτρονική Έκδοση <http://kapitalis.com/tunisie/> (γαλλικά)
- Ηλεκτρονική Έκδοση <http://www.tekiano.com/>
- Ηλεκτρονική Έκδοση <http://www.tunivisions.net/>
- Ηλεκτρονική Εφημερίδα σε αραβική και γαλλική. <http://www.lexpertjournal.net/fr/>
- Ηλεκτρονική Εφημερίδα σε αραβική <http://ar.lemaghreb.tn/>

Οι κάτωθι σύνδεσμοι παρέχουν πρόσβαση στις ιστοσελίδες των ΜΜΕ της Τυνησίας.
<http://www.abyznewslinks.com/tunis.htm>, <http://www.onlinenewspapers.com/tunisia.htm>
<http://www.presse-tunisienne.com/>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΥΝΗΣΙΑΣ

1. Γενικά Στοιχεία, Εξέλιξη της Τυνησιακής Οικονομίας κατά το 2017, Προοπτικές

Η οικονομία της Τυνησίας γνώρισε κατά το έτος 2018, οικονομική ανάπτυξη 2,5% συνεχίζοντας τη μικρή ανάκαμψη της (+1,9%) που παρατηρήθηκε το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, παρά τη βελτίωση, η ανάπτυξη παραμένει αδύναμη για να απορροφήσει ένα ποσοστό ανεργίας που φθάνει στο επίπεδο του 15,5%. Το ποσοστό ανεργίας παραμένει υψηλό, επηρεάζοντας ιδιαίτερα τη νεολαία, τις γυναίκες και τον πληθυσμό των εσωτερικών περιοχών. Το χρέος εξακολούθησε να αυξάνεται, ο πληθωρισμός επιταχύνθηκε και η τα διεθνή συναλλαγματικά αποθέματα γνώρισαν μείωση. Οι τομείς των επενδύσεων, των εξαγωγών και του τουρισμού σημείωσαν θετική εξέλιξη. Για το 2019, έχει τεθεί ως στόχος η επίτευξη ρυθμού ανάπτυξης 3,1% η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πραγματική ανάκαμψη του βιομηχανικού τομέα.

Σε τριμηνιαία ετήσια βάση η αύξηση του ΑΕΠ κινήθηκε ως εξής: 2,7% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2018, 2,9% το δεύτερο, 2,8% το τρίτο και 2,2% το τέταρτο τρίμηνο, με συνολική μέση αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,5%.

2. Βασικά Οικονομικά Μεγέθη

Παρατίθεται πίνακας με τα βασικά οικονομικά στοιχεία της τυνησιακής οικονομίας:

Πίνακας 1: Βασικά οικονομικά μεγέθη της τυνησιακής οικονομίας

	2015	2016	2017	2018
Ονομαστικό ΑΕΠ (δισ US\$)	43,15	41,81 ³	39,96	41
ΑΕΠ (δισ US\$ σε PPP)	129,62	132,49	137,65	144,24 ⁴
Μεταβολή του ΑΕΠ (%)	1,1%	1%	1,9%	2,5%
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (US\$ σε PPP) ⁵	11.500	11.620	11.940	12.370
Ανεργία (% και κατά μέσο όρο)	15	14	15,4%	15,5%
Μέσος ετήσιος πληθωρισμός (%)	4,9	3,8	5,3%	7,5%
Δημόσιο Χρέος ως % του ΑΕΠ	54,6	62,3	71	77
Εξωτερικό χρέος (σε δισεκ. US\$)	25,456	28,93	31,05	30,06
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (δισ US\$)	-4,186	-3,901	-4,08	-4,474
Εξαγωγές αγαθών (σε δισεκ. US\$) fob	14,159	12,88	14,22	15,76
Εισαγωγές αγαθών (σε δισεκ. US\$) fob	19,103	17,75	19,57	23,90
Έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου (σε δισεκ. US\$)	4,945	4,87	5,35	8,14
Συναλλαγματική Ισοτιμία	0,465	0,411	0,355	0,30
Διεθνή συναλλαγματικά αποθέματα (δισεκ. US\$)	7,085	6,322	5,699	5,59

³ <https://data.worldbank.org/country/tunisia>

⁴ <https://www.imf.org/external/datamapper/PPPGRDP@WEO/TUN>

⁵ https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPC@WEO/TUN?year=2018

3. Εξέλιξη και Ανάλυση Βασικών Οικονομικών Μεγεθών

3.1 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, δημόσιο χρέος, κρατικός προϋπολογισμός, έλλειμμα

Η Τυνησία από πλευράς ΑΕΠ κατατάσσεται στην 90^η θέση παγκοσμίως σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τυνησιακής στατιστικής Αρχής, το ΑΕΠ της Τυνησίας αναπτύχθηκε με ρυθμό 2.5% κατά το 2018, εξέλιξη θετική καθόσον τα δύο προηγούμενα έτη είχε κυμανθεί κάτω του 2%. Το 2018, η οικονομική ανάπτυξη προήλθε κυρίως από τον τουρισμό / εστίαση (+ 8,9%) και τη γεωργία (+ 9,8%). Η συνεισφορά του τομέα των υπηρεσιών παρουσιάζεται όλο και μεγαλύτερη κατά τα τελευταία έτη. Αντίθετα, η συμβολή της βιομηχανίας που για δεκαετίες θεωρείτο η «ραχοκοκκαλιά» της οικονομίας και πηγή εθνικής περηφάνειας, σταδιακά έχει υποχωρήσει στο σχηματισμό του ΑΕΠ. Στον κάτωθι πίνακα φαίνεται η εξέλιξη της συμβολής των τομέων στην τυνησιακή οικονομία 2014 -2017.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΜΕΩΝ ΣΤΟ ΑΕΠ	2000	2010	2017
ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	11,3	8,2	10,5
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	18,5	18,0	16
ΙΜΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	11,9	13,5	9,1
ΣΥΝΟΛΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	30,4	31,5	25,1
ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	43,1	44,7	45
ΜΗ ΕΜΠΟΡΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	17,1	17,0	21,3
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	60,2	61,7	66,3

Πηγή: Institut National de la Statistique

Το ύψος των δημόσιων δαπανών το 2018 ανήλθε σε 29,8 δις. Δηνάρια (8,6 δις. Ευρώ). Σύμφωνα με το Εθνικό Συμβούλιο Στατιστικής, η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών δοκιμάζεται. Ο δημοσιονομικός νόμος του 2019 προβλέπει μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού σε σχέση με το ΑΕΠ από -4,9% το 2018 σε -3,9% το 2019, Σύμφωνα με τον νόμο περί οικονομικών του 2019, οι μισθοί θα αντιπροσωπεύουν το 41% των συνολικών κρατικών δαπανών, αυξημένες κατά 11,5%.

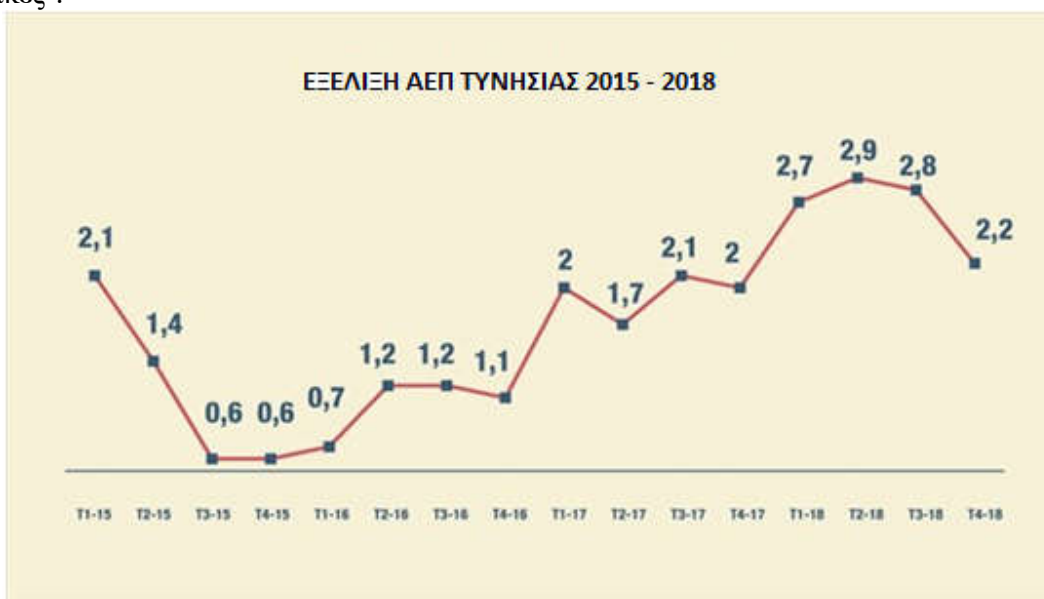
Άλλα ανησυχητικό μέγεθος που συνεχίζει να αυξάνεται, είναι το δημόσιο χρέος που έφτασε στο 76 δις δηνάρια (22 δις ευρώ) το 2018. Το ποσοστό των εκκρεμών δανείων φθάνει το 9% το 2019.

Από την 1η Ιανουαρίου 2018, το δηνάριο έχει χάσει το 15% της αξίας του έναντι του ευρώ και το βασικό επιτόκιο της Κεντρικής Τράπεζας αυξήθηκε από 5% σε 7,75%. Ως αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης, δεν ήταν ποτέ τόσο περίπλοκο και δαπανηρό για το κράτος να αναχρηματοδοτήσει τον εαυτό του. Στην εγχώρια αγορά, η κυβέρνηση προέβλεπε για το 2018

εκδόσεις ομολόγων, ύψους 2 δις δηναρίων ως κύριο μοχλό αναχρηματοδότησης, αλλά κατάφερε να συγκεντρώσει μόλις 1,4 δις δηνάρια, παρά το πολύ ελκυστικό επιτόκιο 9,74% σε δέκα χρόνια, λόγω της έλλειψης ρευστότητας των τραπεζών.

Οι τράπεζες χορηγούν περισσότερα δάνεια (25 δις. Ευρώ τον Ιούνιο του 2018) από ό, τι λαμβάνουν καταθέσεις (20,3 δις. Ευρώ τον Ιούνιο του 2018). Στη διεθνή αγορά, η ελκυστικότητα του χρέους της Τυνησίας μειώνεται όλο και περισσότερο. Τον Οκτώβριο του 2018, η χώρα έλαβε δάνεια ύψους 500 εκατ. Ευρώ με επιτόκιο 6,75% για πενταετία. Το 2017, η Τυνησία έλαβε δάνεια ύψους 850 εκατ. Ευρώ με 5,75% επιστρεπτέα για επτά χρόνια.

Οι οργανισμοί αξιολόγησης Moody's, Fitch και R & I διατηρούν τις αρνητικές τους προοπτικές⁶.

Πηγή: Institut National de la Statistique

3.2 Γεωργία/Αγροτική Παραγωγή

Η αγροτική παραγωγή αποτελεί έναν εκ των βασικών πυλώνων της τυνησιακής οικονομίας, συνεισφέροντας κατά 9% έως 10% στο ΑΕΠ της χώρας και κατά 9% στο σύνολο των εξαγωγών. Το 2018 η προστιθέμενη αξία του τομέα της γεωργίας και της αλιείας παρουσίασε αύξηση κατά 9,8%. Η εξαγωγή ελαιολάδου ήταν καθοριστική καθώς συνέβαλε σχεδόν το ήμισυ της αξίας των γεωργικών εξαγωγών. Ωστόσο, λόγω της απόδοσης των ελαιόδεντρων ανά διετία, η επόμενη σεζόν θα είναι λιγότερο παραγωγική.

Πρόσβαση τυνησιακού ελαιολάδου στην ευρωπαϊκή αγορά: Αναφέρθηκε το επίσημο αίτημα της Τυνησίας τον περασμένο Σεπτέμβριο για παράταση και για το 2018 των αυτόνομων εμπορικών μέτρων που είχαν τη μορφή έκτακτης βοήθειας για την Τυνησία και τα οποία προβλέπουν την εισαγωγή στην Ε.Ε. χωρίς δασμούς 35.000 τόνων τυνησιακού ελαιολάδου ετησίως για τα έτη 2016 και 2017. Σε σχέση με την πρόσβαση του τυνησιακού ελαιολάδου στην ευρωπαϊκή αγορά, υπήρξε αντιπρόταση της ΕΕ (παρουσιάστηκε αρχικά ως συμφωνία) δεν εφαρμόστηκε λόγω μη απάντησης από τυνησιακής πλευράς. Η Τυνησία δεν ήταν πρόθυμη να δώσει αντίστοιχη πρόσβαση σε ευρωπαϊκά αγροτικά προϊόντα καθώς η ευρωπαϊκή πρόταση είχε

⁶ <https://www.jeunefrique.com/744953/economie/tunisie-les-chiffres-de-2018-augurent-dune-annee-delicat-pour-2019/> <https://www.leconomistemaghrebin.com/2019/02/18/tunisie-des-indicateurs-economiques-en-demi-teinte/>

χαρακτήρα αμοιβαιότητας. Επίσης δεν κρίθηκε ικανοποιητική από πλευράς Τυνησιών παραγωγών. Κατόπιν αυτού θεωρείται ότι η οριστική επίλυση του θέματος θα λάβει χώρα στο πλαίσιο της ALECA οι διαπραγματεύσεις για την επίτευξη της οποίας συνεχίζονται.

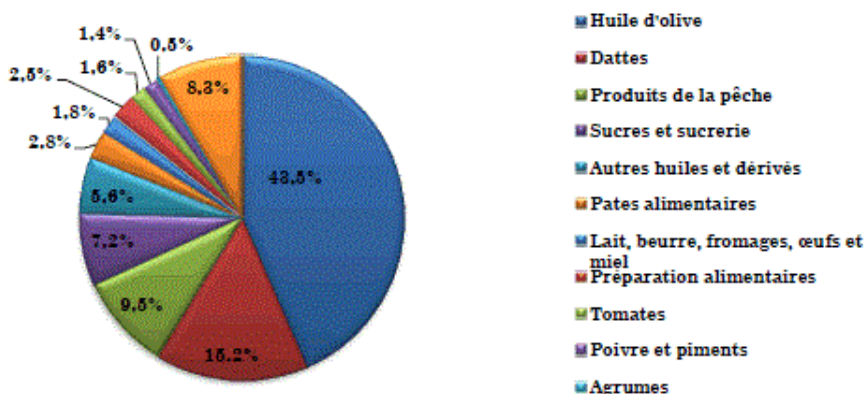
Το δεύτερο σημαντικότερο αγροτικό προϊόν της Τυνησίας είναι οι χουρμάδες (15,2% των εξαγωγών τροφίμων) η εξαγωγή των οποίων γνώρισε αύξηση κατά 29,8% σε σχέση με την προηγούμενη εσοδεία φθάνοντας τους 124.000 τόνους και σε αξία τα 744,1 εκ. τυνησιακά δηνάρια⁷.

Οι εξαγωγές ιχθυηρών ήταν το τρίτο εξαγώγιμο διατροφικό προϊόν (15,2%) έφθασαν τα 463,7 εκ. τυνησιακά δηνάρια αυξημένες κατά 33,4% και σε ποσότητα έφθασαν τις 22,7 χιλιάδες τόνους παρουσιάζοντας αύξηση κατά 9,5%. Ο τομέας της αλιείας προσφέρει 51.350 θέσεις εργασίας και έχει μεγάλη κοινωνική σημασία καθώς ο αλιευτικός στόλος αποτελείται από μικρά σκάφη και συνεισφέρει περίπου 200 εκ. ευρώ στην τυνησιακή οικονομία.

Το διατροφικό ισοζύγιο της χώρας πάντως γνώρισε μεγάλη μείωση του ελλείμματος που και στο τέλος του 2018 έφθασε τα 501 εκ. δηνάρια έναντι 1,35 δις τυνησιακά δηνάρια, το 2017. Το ποσοστό κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές έφθασε το 90,7% το 2018 έναντι 70,9% το 2017. Άλλα σημαντικά εξαγώγιμα προϊόντα της Τυνησίας είναι τα εσπεριδοειδή και οι τομάτες.

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

2018

Source : Calculs de l'ONAGRI d'après les données de l'INS.

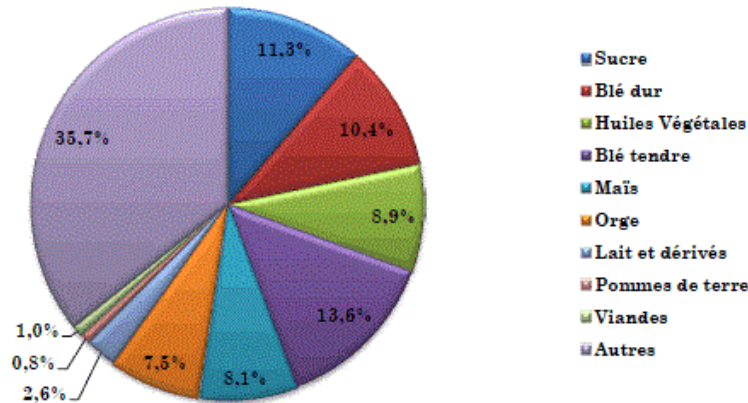
Οι εισαγωγές στον εν λόγω τομέα αφορούσαν ζάχαρη, φυτικά έλαια, δημητριακά και γαλακτοκομικά.

⁷ <http://www.onagri.nat.tn/balances?id=73>

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

2018

Source : Calculs de l'ONAGRI d'après les données de l'INS.

3.2.1. Επενδύσεις στο Γεωργικό Τομέα

Η τунησιακή Κυβέρνηση δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα προωθεί τον εκσυγχρονισμό και την εκβιομηχανοποίηση αυτού. Βασικοί φορείς της προσπάθειας αυτής είναι το αρμόδιο Υπουργείο Γεωργίας, Υδατικών Πόρων και Αλιείας (<http://www.agriculture.tn/>) και ο Οργανισμός Προώθησης Επενδύσεων στη Γεωργία (Agence de Promotion des Investissements Agricoles – APIA <http://www.apia.com.tn/>⁸) οι οποίοι μέσω μιας σειράς κινήτρων προωθούν την αγορά εξοπλισμού, εργαλείων, νέες πρακτικές γεωργίας, επέκταση υπαρχόντων και εισαγωγή νέων καλλιεργειών κλπ.

Σύμφωνα με στοιχεία του APIA, ως το τέλος Ιουνίου 2018 οι επενδύσεις στον τομέα της προμήθειας αγροτικού εξοπλισμού έφθασαν σε αξία τα 415,2 εκ. τунησιακά δηνάρια –ΤΔ (138 εκ Ευρώ περίπου) και αντιπροσωπεύουν το 52,9% των επενδύσεων στον αγροτικό τομέα το εν λόγω διάστημα. Σημειώνεται ότι η αγορά εξοπλισμού επιδοτείται βάσει του ισχύοντος επενδυτικού νόμου από τον APIA. Οι βασικότερες κατηγορίες μηχανημάτων για τις οποίες υπεβλήθη στον εν λόγω οργανισμό αίτημα για επιδότηση αγοράς αφορά 1588 τρακτέρ αξίας 100,9 ΤΔ (1 Ευρώ =3 ΤΔ περίπου), 87 θεριστές αξίας 6 εκ. ΤΔ και 47 συλλεκτικές μηχανές φρούτων αξίας 1,5 εκ. ΤΔ.

Συνολικά τα επενδυτικά σχέδια που υπεβλήθησαν προς έγκριση στον APIA το α' εξάμηνο 2018 έφθασαν σε αριθμό τα 4568 και σε αξία τα 784,2 εκ. ΤΔ, αυξημένα κατά 6,2% και 7,4% αντιστοίχως. Ο Οργανισμός ενέκρινε την επιδότηση 2795 σχεδίων αξίας 316,8 εκ ΤΔ, ποσό αυξημένο κατά 36,4% σε σχέση με το 2017.

Οι νέες επενδύσεις αναμένεται να δημιουργήσουν 3428 νέες μόνιμες θέσεις εργασίας. Μεγάλο μερίδιο στα επενδυτικά προγράμματα κατέχει η φύτευση νέων δένδρων εκ των οποίων το 78,4% προορίζεται για φυτείες ελαιοδένδρων. Άλλοι τομείς που συγκεντρώνουν επενδυτικό ενδιαφέρον είναι αυτός της προμήθειας εξοπλισμού ηλιακής ενέργειας για αγροτική χρήση, οι

⁸ <http://www.apia.com.tn/agriculture-tunisienne.html>

εγκαταστάσεις ψύξης – κατάψυξης προϊόντων, η ιχθυοκαλλιέργεια, η συλλογή και η αποθήκευση δημητριακών. Τα προγράμματα εφαρμόζονται σε 21 επαρχίες εκ των οποίων το Sidi Bouzid έχει τη μερίδα του λέοντος με 12,5%.

Σε ότι αφορά στη χρηματοδότηση των αγροτικών επενδύσεων η κύρια πηγή ενίσχυσης είναι τα κεφάλαια υπό μορφή επιδοτήσεων από τον επενδυτικό νόμο (N. 71/2016) αλλά και από τραπεζικά δάνεια. Λόγω της κρατικής ενθάρρυνσης τα τραπεζικά δάνεια έφθασαν φέτος το 21,3% έναντι 8,4%, οι δε επιδοτήσεις τα 103,1 εκ ΤΔ ήτοι το 32,5% του κόστους των εγκεκριμένων προγραμμάτων.

Η πρωτοδότηση για τη βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων αντιπροσώπευε το 69%. Όσον αφορά τα δάνεια για αγορά και αξιοποίηση καλλιεργήσιμης γης, συμφωνήθηκε η χορήγηση 37 σχετικών δανείων ύψους 4,8 εκ. ΤΔ για το α΄εξάμηνο του 2018. Αυτές οι πιστώσεις θα επιτρέψουν την ενσωμάτωση 447 εκταρίων γης στην αγροτική οικονομία της χώρας.

Με βάση τις εξελίξεις αυτές κρίνουμε ότι η ελληνική τεχνογνωσία και μηχανήματα στον τομέα της ελαιοσυλλογής θα πρέπει να προωθηθούν συστηματικά στην τунησιακή αγορά από τις αρμόδιες ενώσεις πχ ΕΚΑΓΕΜ με προτεινόμενο σημείο εκκίνησης τη συμμετοχή σε μεγάλες αγροτικές Εκθέσεις.

3.3 Βιομηχανία

Ο τομέας της βιομηχανίας απασχολεί το 33% του πληθυσμού, και σύμφωνα με το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου, (<http://www.tunisieindustrie.nat.tn/en/tissu.asp>) οι βιομηχανικές επιχειρήσεις που απασχολούν 10 και άνω εργαζομένους ανέρχονται σε 5.368 από τις οποίες οι 2.373 είναι αποκλειστικά εξαγωγικές.

Αναλυτικότερα η διάρθρωσή του έχει ως εξής:

Τομείς	Αποκλειστικά Εξαγωγικές	Λοιπές	Σύνολο	%
Βιομηχανίες Τροφίμων	213	878	1,091	20.3%
Δομικά Υλικά, Κεραμικά και Γυαλί	18	395	413	7.7%
Μεταλλουργία και Σχετικές Κατασκευές	185	453	638	11.9%
Ηλεκτρικός και Ηλεκτρονικός Εξοπλισμός	225	113	338	6.3%
Χημικά Προϊόντα	140	426	566	10.5%
Κλωστοϋφαντουργία και Ρουχισμός	1,324	282	1,606	29.9%
Ξυλεία και Προϊόντα αυτής	21	171	192	3.6%
Δερματα και Υποδηματοποιία	173	62	235	4.4%
Λοιπές Βιομηχανίες	74	214	288	5.4%
Σύνολο	2,373	2,994	5,367	100%

Πηγή: Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου, <http://www.tunisieindustrie.nat.tn/en/tissu.asp>

Στις επιχειρήσεις αυτές απασχολούνται 522.138 εργαζόμενοι.

Το σύνολο των επιχειρήσεων με ξένη συμμετοχή είναι 1.561 εκ των οποίων 970 είναι 100% ξένης ιδιοκτησίας. 1.290 είναι αμιγώς εξαγωγικές. Οι τελευταίες έχουν ιδρυθεί βάσει του επενδυτικού νόμου ως μέσο προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων, παράγουν στην Τунησία με διάθεση της παραγωγής αποκλειστικά στο εξωτερικό και απολαμβάνουν προνομιακής φορολογικής μεταχείρισης.

Βασικοί τομείς της παραγωγής στην Τυνησία αποτελούν η κλωστοϋφαντουργία και τα φωσφάτα

Φωσφάτα (φωσφορικά άλατα): Τα φωσφάτα χρησιμοποιούνται κυρίως σε λιπάσματα και ζωοτροφές και αποτελούν μια από τις κύριες πηγές συναλλάγματος στη χώρα. Το 90% της παραγωγής υπόκειται σε επεξεργασία για την παραγωγή λιπασμάτων, τα οποία εξάγονται σε περισσότερες από 50 χώρες. Η Τυνησία είναι η 5^η παραγωγός χώρα φωσφάτων διεθνώς αλλά οι επαναλαμβανόμενες απεργίες καθόλη σχεδόν τη διάρκεια του 2017 αλλά και το 2018 και η αναστολή λειτουργίας των εργοστασίων είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής. Η επιχείρηση φωσφάτων Compagnie des Phosphates de Gafsa (CPG), <http://www.cpg.com.tn> που ιδρύθηκε το 1896, έχει ετήσια παραγωγική ικανότητα 8 εκ. τόνων. Η παραγωγή φωσφάτων κυμάνθηκε μεταξύ 7 και 8 εκατομμύρια τόνους από το 2007 έως το 2010, με ετήσιες επενδύσεις μεταξύ 50 και 100 εκατ. δηναρίων και ετήσιο κύκλο εργασιών από 400 εκατομμύρια έως 1,5 δισεκατομμύρια δηνάρια. Οι μαζικές προσλήψεις (αύξηση του προσωπικού κατά 70% το χρονικό διάστημα 2011 - 13) αύξησε το κόστος ανά τόνο φωσφάτων της Τυνησίας. Η μείωση της παραγωγής φωσφάτων αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιδείνωσης του εμπορικού ισοζυγίου και του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο επηρεάζει άμεσα τα συναλλαγματικά αποθέματα. Οι εξαγωγές φωσφορικών αλάτων και παραγώγων κατά τους πρώτους πέντε μήνες του 2018 μειώθηκαν κατά 14% σε τρέχουσες τιμές και κατά 17,5% σε σταθερές τιμές (χαμηλότεροι όγκοι εξαγωγής). Η Τυνησία δεν μπόρεσε να επωφεληθεί από την άνοδο των διεθνών τιμών πώλησης, ιδίως λόγω των διακυμάνσεων των τιμών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η κατάσταση στον τομέα είναι πολύ δύσκολη και οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η σημαντική μείωση της παραγωγής σε σχέση με την εντυπωσιακή αύξηση του εργατικού δυναμικού και των διαφόρων παραγόντων κόστους της παραγωγής, των μεταφορών και άλλων υπηρεσιών. Η παραγωγή φωσφορικών αλάτων ανερχόταν περίπου σε 4 εκατομμύρια τόνους το 2017, αντιπροσωπεύοντας μόνο το 50% της ονομαστικής παραγωγικής ικανότητας, δηλαδή της τάξης των 8 εκατομμυρίων τόνων. Η αρνητική αυτή πορεία συνεχίστηκε και το 2018 καθώς η παραγωγή μειώθηκε κατά 23% και η συμμετοχή του τομέα στις εξαγωγές έπεσε από το 9,2% στο 3,4 %. Η βασική αιτία είναι η μεγάλη αναστατωση στην παραγωγή του τομέα λόγω των επαναλαμβανόμενων απεργιών που σημειώθηκαν κατά την τελευταία διετία. Ήδη εκφράζονται φόβοι ότι η χώρα δύσκολα θα ανακτήσει το μερίδιό της στις διεθνείς αγορές ακόμη και αν η παραγωγή ομαλοποιηθεί.

Κλωστοϋφαντουργία: Ο τομέας της κλωστοϋφαντουργίας εξακολουθεί να είναι υψηλής έντασης εργατικού δυναμικού και επικεντρώνεται σε εργασίες συναρμολόγησης. Η Τυνησία ήδη αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό από ασιατικές χώρες χαμηλού εργατικού κόστους όπως Κίνα και Βιετνάμ, ενώ οι συνδικαλιστικές διεκδικήσεις, οι καταλήψεις και οι απεργίες μετά την καθεστωτική αλλαγή της 14ης Ιανουαρίου 2011 οδήγησαν εταιρίες να φύγουν από την Τυνησία και να εγκατασταθούν σε άλλες χώρες, όπως στο Μαρόκο και την Τουρκία. Κατά το 2018, πάντως, ο τομέας γνώρισε ανάκαμψη και παρουσίασε αύξηση κατά 20% στις εξαγωγές. Αυτό εν μέρει οφείλεται στις νομοθετικές πρωτοβουλίες στήριξης του τομέα και την δημιουργία διεθνών συνεργασιών. Κέντρο της κλωστοϋφαντουργίας είναι η περιφέρεια του Μοναστηρίου, στην οποία είναι εγκατεστημένες περίπου 100 μεγάλες εταιρείες⁹.

⁹ https://africanmanager.com/site_eng/tunisia-textile-clothing-exports-increase-by-20/

3.4 Τουρισμός

Ο τουρισμός έφθασε τα 8,3 εκατομμύρια τουρίστες, προσεγγίζοντας τον αριθμό κατά το έτος αναφοράς 2010 (9,3 εκατομμύρια επισκέπτες). Παρόλα αυτά, τα κέρδη σε συνάλλαγμα δεν αυξήθηκαν ανάλογα: το 2010, ο τομέας επέφερε 1,85 δις. Ευρώ στην εθνική οικονομία έναντι 1,30 δις το 2018. Οι τομείς τουρισμού και εστίασης γνώρισαν ανάπτυξη κατά 8,9%. Η απόδοση κρίνεται ικανοποιητική μετά από τις δυσκολίες των τελευταίων ετών καθώς η τунησιακή κυβέρνηση θεωρεί ως έναν από τους μοχλούς ανάπτυξης τον τουρισμό. Σύμφωνα με μια μελέτη η συμμετοχή του τουρισμού στο ΑΕΠ άμεσα και έμμεσα έφθασε το 2018 το 13,80% ενώ για το 2019 αναμένεται να φθάσει το 14.20%¹⁰. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης τουριστών ήταν η Αλγερία με 2,7 εκατομμύρια επισκέπτες, που αντιπροσωπεύουν το 32% του συνόλου των ξένων τουριστών που επισκέφθηκαν την Τυνησία το 2018, η Γαλλία με 800.000 επισκέπτες και η Ρωσία με 600.000 επισκέπτες.

Οι προσπάθειες αναζωογόνησης του τουριστικού τομέα θα συνεχιστούν προκειμένου να βελτιωθεί η εικόνα της χώρας ως τουριστικού προορισμού, να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των ταξιδιωτικών πρακτόρων και να ενισχυθεί περαιτέρω η ιδιαίτερα επιτυχής κατά τα τελευταία έτη προσέλκυση τουριστών από την Αλγερία και τη Ρωσία οι οποίες έχουν καταστεί στρατηγικές αγορές για τον τунησιακό τουρισμό. Επίσης, θα δοθεί έμφαση στην προσέλκυση τουριστών με υψηλή αγοραστική δύναμη και επιπρόσθετα στην κατάκτηση νέων αγορών στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή και την Ιαπωνία. Ανάμεσα στα σχέδια που ετοιμάζονται για το 2019 είναι η έναρξη λειτουργίας 20 νέων ξενοδοχείων με χωρητικότητα 2.000 κλινών και 35 εταιρίες ψυχαγωγίας. Παράλληλα, επιδιώκεται η τουριστική ανάπτυξη νέων περιοχών όπως η νότια επαρχία της Tataouine που προσφέρεται για τον τουρισμό της ερήμου και η δημιουργία νέας τουριστικής ζώνης Zouaraa στη βόρεια ακτή της χώρας. Οι σχετικές μελέτες επίσης περιλαμβάνονται στο σχέδιο του προϋπολογισμού 2019.

3.5 Πληθωρισμός

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή εμφανίζει ανοδική τάση από το Φεβρουάριο του 2016, ο οποίος επιταχύνθηκε το 2017 το οποίο και έκλεισε στο 5,3%. Κατά το 2018 οι πληθωριστικές πιέσεις συνεχίστηκαν καθόλη τη διάρκεια του 2018 και ο μέσος όρος πληθωρισμού διαμορφώθηκε στο 7,5% γεγονός που είχε δυσμενή επίδραση στο βιοτικό επίπεδο ιδίως των ασθενέστερων τάξεων.

Οι τιμές για τα προϊόντα που διακινούνται ελεύθερα στην αγορά αυξήθηκαν 8,3% σε ετήσια βάση, σε σύγκριση με 4,9% για αυτά που υπόκεινται σε διοικητικά καθοριζόμενες τιμές. Τα προϊόντα διατροφής που δεν υπόκεινται σε έλεγχο γνώρισαν αύξηση τιμής κτά 6,9%, έναντι 2,3% για τα προϊόντα τα οποία επιδοτούνται και η τιμή τους ελέγχεται από το κράτος (ψωμί, ζάχαρη, γάλα κ.α.)

3.6 Ενέργεια

Η Τυνησία δεν διαθέτει σημαντικά αποθέματα υδρογονανθράκων όπως οι γειτονικές της χώρες Αλγερία και Λιβύη. Τα εκτιμώμενα αποθέματα πετρελαίου είναι 400 εκ. βαρέλια. Η κυβέρνηση διατηρεί τον έλεγχο ορισμένων «στρατηγικών» τομέων της οικονομίας (π.χ. του χρηματοπιστωτικού τομέα, των υδρογονανθράκων, του εθνικού αερομεταφορέα, της εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων, της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου).

¹⁰ https://www.ilboursa.com/marches/rene-trabelsi-la-tunisie-a-accueilli-8-3-millions-de-touristes-en-2018_15600

Η παραγωγή πετρελαίου έχει μειωθεί κατά μέσο όρο από 5,5 εκατομμύρια τόνους ετησίως στη δεκαετία του 1980 στους 4.5 εκατομμύρια τόνους ετησίως στη δεκαετία του 1990 και 3.5 εκατομμύρια τόνους ετησίως στη δεκαετία του 2000. Η μείωση οφείλεται στο γεγονός ότι η παραγωγή από τις δύο μεγαλύτερες και παλαιότερες πετρελαιοπηγές της Τυνησίας, την El Borma στο νότο και την Ashtart στον Κόλπο της Γκαμπές διαρκώς μειώνεται. Ο ρυθμός της μείωσης της παραγωγής επιταχύνθηκε μετά την επανάσταση, από 3,8 εκατ. τόνους το 2010 σε 3,3 εκατ. τόνους το 2012 και περίπου 3 εκατ. τόνους το 2013, γεγονός που οφείλεται εν μέρει στις συνδικαλιστικές διεκδικήσεις των εργαζομένων (καταλήψεις και απεργίες). Η βασική κρατική εταιρεία εκμετάλλευσης και εμπορίας πετρελαίου είναι η Tunisian National Oil Company (ETAP), <http://www.etap.com.tn>. Οι πετρελαϊκές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη χώρα είναι η ιταλική ENI η αυστριακή OMV καθώς και οι Perenco και Serinus Energy.

Το 2017, η Τυνησία ήταν υποχρεωμένη να εισάγει το ήμισυ των ενεργειακών αναγκών της, λόγω του ελλείμματος πρωτογενών ενεργειακών πόρων το οποίο φθάνει το 7% ετησίως, ενώ παράλληλα η ζήτηση αυξάνεται κατά 2% ετησίως. Η κατάσταση αυτή έχει επηρεάσει αρνητικά το ενεργειακό ισοζύγιο, δεδομένου ότι το ποσοστό ενεργειακής ανεξαρτησίας μειώθηκε από 94% το 2010 σε 51% το 2017¹¹. Η Τυνησία επιδιώκει να δημιουργήσει μια πολιτική ενεργειακής μετάβασης να ξεπεραστεί αυτή η δύσκολη κατάσταση, η οποία επικεντρώνεται στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και της διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας, την ανάπτυξη της ανανεώσιμης ενέργειας, το φυσικό αέριο και άλλων μηχανισμών που θα επιτρέψουν στην Τυνησία να μειώσει την κατανάλωση ενέργειας κατά 30% έως το 2030. Πιο συγκεκριμένα, οι τυνησιακές αρχές επιδιώκουν αύξηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα κατά 7% το 2020 και 12% το 2030 και τη μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 48% το 2030. Για να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη ζήτηση, η Τυνησία συνεχίζει την κατασκευή σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο τομέας της ενέργειας είδε το 2017 την πρώτη πρόσκληση υποβολής προσφορών για την κατανομή των αδειών βάσει του νόμου 2015-12, για την παραγωγή εναλλακτικής ενέργειας από ιδιώτες επενδυτές. Παρόμοιες προσκλήσεις ακολούθησαν το Μάιο του 2018 για μονάδες παραγωγής 1.000 MW¹² έτσι ώστε το 2020 να επιτευχθούν οι στόχοι που ανακοινώθηκαν από την Τυνησία στο πλαίσιο της COP21. Τα νέα έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που προκηρύσσονται θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του μοντέλου Build Own Operate (BOO). Το 2017, η ΕΕ ενέκρινε ένα νέο πρόγραμμα στήριξης για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση για δράσεις για την προώθηση της πράσινης οικονομίας. Η Τυνησία είναι επίσης μια από τις τέσσερις χώρες της περιοχής γειτονίας που επιλέχθηκαν στο πλαίσιο πρωτοβουλίας ενεργειακής απόδοσης που δρομολόγησε ο Ευρωπαίος Επίτροπος για τη Διεύρυνση και την Πολιτική Γειτονίας σε συνεργασία με διεθνείς δωρητές.

Επίσης η τυνησιακή κυβέρνηση έχει ανακοινώσει ένα εθνικό πρόγραμμα που αποσκοπεί στη μείωση της ενεργειακής ευπάθειας των οικογενειών χαμηλού εισοδήματος στην Τυνησία που καταναλώνουν λιγότερο από 100 κιλοβατώρες το μήνα - αριθμός που αντιστοιχεί σε περίπου 1 εκατομμύριο οικογένειες. Η κυβέρνηση θα επιδιώξει να εξοπλίσει αυτές τις οικογένειες με ηλιακές μονάδες παραγωγής ενέργειας και να τους βοηθήσει να αντικαταστήσουν παλιό ενεργοβόρο εξοπλισμό όπως ψυγεία και φωτιστικά.

¹¹ ¹¹ <https://www.webmanagercenter.com/2018/04/20/418853/le-taux-dindependance-energetique-de-la-tunisie-est-passe-de-94-en-2010-a-51-en-2017/>

¹² <http://agora.mfa.gr/infofiles-menu/infofile/62220>

Τα έργα αυτά θα συμβάλλουν στην ενεργειακή ασφάλεια της χώρας η οποία θεωρείται εξαρτημένη από τις εισαγωγές πετρελαιοειδών και φυσικού αερίου που αποτελούν τη βάση της παραγωγής ενέργειας.

Σύμφωνα με το αρμόδιο Υπουργείο, το ενεργειακό πλάνο της Τυνησίας για τις επόμενες δεκαετίες βασίζεται σε τρεις άξονες: Βραχυπρόθεσμα (ως το 2020) υπάρχει η στόχευση για την δρομολόγηση όλων των απαραίτητων έργων παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας, μεσοπρόθεσμα (ως το 2030) την ολοκλήρωση των αναγκαίων υποδομών, και μακροπρόθεσμα (ως το 2050) την επιτυχή μετάβαση σε μια «πράσινη» οικονομία.

3.7 Αγορά Εργασίας

Ελάχιστος Εγγυημένος Μισθός

Ώρες εργασίας	Μισθός	Ωρομίσθιο
40 ώρες	343,892 Τυν. Δηνάρια	1,984 Τυν. Δηνάρια
48 ώρες	403,104 Τυν. Δηνάρια	1,938 Τυν. Δηνάρια

Ελάχιστος Εγγυημένος Μισθός στη γεωργία (ημερομίσθιο): 14,560 TND

Πηγή: <https://www.paie-tunisie.com/369/fr/smig-et-smag.aspx>

Η κυριότερη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας είναι η UGTT (Union General des Travailleurs Tunisien) στην οποία ανήκει το 1/3 του εργατικού δυναμικού. Οι μισθοί και οι συνθήκες εργασίας προκύπτουν μετά από διαπραγμάτευση μεταξύ της UGTT και της Εθνικής Ένωσης Εργοδοτών UTICA.

Στην Τυνησία, το 67% του πληθυσμού ζει σε αστικές περιοχές. Αν και οι προσλήψεις στον δημόσιο τομέα αυξήθηκαν μετά το 2011, η ανεργία συνεχίζει να είναι ένα σημαντικό πρόβλημα εξ αιτίας της μειωμένης οικονομικής δραστηριότητας και της επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης. Το εργατικό δυναμικό της χώρας ανέρχεται σε περίπου 3,9 εκ. εργαζομένους. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός έφθασε τα 3,48 εκ. εκ των οποίων τα 2,56 εκ. είναι άνδρες και τα 913 εκ. γυναίκες. Η ανεργία σήμερα αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα της χώρας. Το ποσοστό ανεργίας παρέμεινε στα ίδια υψηλά επίπεδα και διαμορφώθηκε στο 15,5%, ήτοι στο όριο το οποίο κυμαίνεται κατά την τελευταία τριετία. Κατά το 2018 δημιουργήθηκαν 27.600 θέσεις εργασίας ρυθμός που θεωρείται ιδιαίτερα αναιμικός. Η κατάσταση βελτιώθηκε ελαφρά για τους άνεργους πτυχιούχους των οποίων ο αριθμός μειώθηκε κατά 8.500 άτομα το ποσοστό όμως παραμένει υψηλό ήτοι 28,8%.

Το σχέδιο ανάπτυξης 2016-2020 θέτει την απασχόληση ως προτεραιότητα για όλους τους φορείς της αναπτυξιακής διαδικασίας και την καθιστά έναν από τους σημαντικότερους στόχους των τομεακών πολιτικών, καθώς και την εφαρμογή προγραμμάτων με στόχο την τόνωση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και τη διευκόλυνση της ένταξης των ατόμων που αναζητούν εργασία στην αγορά εργασίας. Το 2017, η κυβέρνηση ξεκίνησε, με την υποστήριξη του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας (ILO), την ανάπτυξη μιας εθνικής στρατηγικής για την απασχόληση¹³.

¹³ <https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/news/2018-05/EU%20TUNISIA%20Full%20report.pdf>

3.8 Εξωτερικό Εμπόριο της Τυνησίας κατά το 2017

Σύμφωνα με στοιχεία που ανακοινώθηκαν από το Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής της Τυνησίας (INS), το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου έφθασε το ύψος – ρεκόρ των 19,04 δις τυνησιακών δηναρίων (ΤΔ) στο τέλος του 2018, αυξημένο κατά 132% σε σχέση με το 2010 που είχε διαμορφωθεί στα 8,2 εκατ. ΤΔ. Σε σύγκριση με το 2017 το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά 22% (15,59 δις ΤΔ) και 51% σε σύγκριση με το 2016 (12,6 δις ΤΔ).

Η αρνητική αυτή εξέλιξη οφείλεται κυρίως στη διεύρυνση του ελλείμματος του ενεργειακού ισοζυγίου, που έφθασε τα 6,1 δις ΤΔ (32,4% του συνολικού ελλείμματος) έναντι 4 δις ΤΔ το 2017. Ωστόσο, εξαιρουμένης της ενέργειας, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου ανέρχεται σε 12,8 δις δηνάρια.

Σύμφωνα με το INS, το έλλειμμα εκτός της ενέργειας, οφείλεται κατά κύριο λόγο στο εμπόριο με ορισμένες χώρες, όπως η Κίνα, με την οποία η Τυνησία έχει έλλειμμα 5,4 δις ΤΔ (περισσότερο από 28% του συνολικού ελλείμματος της χώρας), η Ιταλία (-2,9 δις. ΤΔ), η Τουρκία (-2,3 δις. ΤΔ), η Αλγερία (-1,4 δις. ΤΔ) και η Ρωσία (-1,3 δις. ΤΔ).

Από την άλλη πλευρά, το εμπορικό ισοζύγιο κατέγραψε πλεόνασμα με άλλες χώρες, κυρίως με τον κορυφαίο εταίρο της Τυνησίας, τη Γαλλία με 3,4 δις ΤΔ, τη Λιβύη με 1,1 δις ΤΔ και το Μαρόκο με 0,3 δις ΤΔ. Το έλλειμμα αυτό προκύπτει επίσης από την αύξηση των εισαγωγών (+ 20%, σε 60 δις ΤΔ), με ταχύτερο ρυθμό από τις εξαγωγές (+ 19,1%, σε δις ΤΔ), καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 2018.

Η αύξηση των εισαγωγών οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εισαγωγών ενέργειας (+ 39,9%), των ορυκτών, των φωσφορικών αλάτων και των παραγώγων τους (23,6%), των πρώτων υλών και των ημιτελών προϊόντων (22,5%), των κεφαλαιουχικών αγαθών (15,6%) και των προϊόντων διατροφής (9,7%). Οι λοιπές εισαγωγές αυξήθηκαν, με τη σειρά τους, κατά 17,3%.

Όσον αφορά τις εξαγωγές, το 2018 σημειώθηκε αύξηση στην πλειοψηφία των εξαγόμενων προϊόντων. Πιο αναλυτικά, ο τομέας της γεωργίας και των γεωργικών ειδών διατροφής σημείωσε σημαντική αύξηση 45,2%, μετά την αύξηση των πωλήσεων ελαιολάδου (2,1 δις ΤΔ έναντι 1 δις ΤΔ, κατά το τέλος 2017), χουρμάδες (0,7 δις ΤΔ έναντι 0,5 δις ΤΔ). Αύξηση παρουσίασαν και οι εξαγωγές των προϊόντων των μεταποιητικών βιομηχανιών, της κλωστοϋφαντουργίας, της ένδυσης και δέρματος, των μηχανικών και ηλεκτρικών βιομηχανιών και του τομέα της ενέργειας.

Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές του τομέα των ορυχείων, των φωσφορικών αλάτων και των παραγώγων παρουσίασαν μείωση - 2,7%.

Βασικότεροι εμπορικοί εταίροι είναι η Ε.Ε (Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία και Ισπανία οι 4 πρώτες ευρωπαϊκές χώρες), η Κίνα, η Αλγερία, οι ΗΠΑ, η Τουρκία, η Ρωσία, και η Λιβύη. Τα τελευταία πάντως χρόνια, βασικός στόχος της οικονομικής διπλωματίας είναι η στροφή προς την αφρικανική αγορά και η αξιοποίηση των ευκαιριών που αυτή παρουσιάζει. Τα βασικά εξαγόμενα προϊόντα της Τυνησίας είναι Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός, ρουχισμός και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ορυκτά καύσιμα, υποδήματα, ελαιόλαδο, οχήματα, μηχανολογικός εξοπλισμός, πλαστικά. Τα βασικά εισαγόμενα προϊόντα ήταν μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός, αυτοκίνητα, πλαστικά, πετρελαιοειδή, δημητριακά, φαρμακευτικά, σίδηρος και χάλυβας, βαμβάκι.

Η ΕΕ-28 παραμένει ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος της χώρας. Το 2018 οι τυνησιακές εξαγωγές προς την ΕΕ αυξήθηκαν κατά 17,5% και καταλαμβάνουν το 73,4% των εξαγωγών. Αυτή η αύξηση βασίζεται από την αύξηση των εξαγωγών προς την Ισπανία (57,6%), τη Γερμανία (23,2%) και της Γαλλίας (14,2%). Οι εισαγωγές από την ΕΕ αυξήθηκαν κατά 17,9%

και καταλαμβάνουν το 53,1% του συνόλου των εξαγωγών. Μεγαλύτερη αύξηση εισαγωγών σημειώθηκε από το Βέλγιο, κατά 28,3% από την Ιταλία κατά 20,8% και κατά 13,3% με την Γαλλία¹⁴.

Οι εξαγωγές της ΕΕ προς την Τυνησία αφορούν κυρίως μηχανήματα και εξοπλισμό μεταφορών (37%), είδη κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης (12%), προϊόντα χημικών και συναφών βιομηχανιών (11,9%), βασικά μέταλλα και ορυκτά (11,2%). Οι εισαγωγές της Ε.Ε από την Τυνησία αφορούν κυρίως μηχανήματα και εξοπλισμό μεταφορών (41,8%), είδη κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης (24,3%) και αγροτικά προϊόντα (6,6%). Το 85% των ξένων επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στην Τυνησία είναι ευρωπαϊκών συμφερόντων (περίπου 3.000 επιχειρήσεις, 327.000 θέσεις εργασίας). Οι τυνησιακές αρχές επιδιώκουν τη διαφοροποίηση των εμπορικών εταίρων της χώρας και την ενδυνάμωση των διπλωματικών και οικονομικών σχέσεων και με άλλους εταίρους (π.χ. Ρωσία, Τουρκία, Ινδία, κλπ).

Βασικότεροι εμπορικοί εταίροι είναι η Ε.Ε (Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία και Ισπανία οι 4 πρώτες ευρωπαϊκές χώρες), η Κίνα, η Αλγερία, οι ΗΠΑ, η Τουρκία, η Ρωσία, και η Λιβύη. Τα τελευταία πάντως χρόνια, βασικός στόχος της οικονομικής διπλωματίας είναι η στροφή προς την αφρικανική αγορά και η αξιοποίηση των ευκαιριών που αυτή παρουσιάζει. Τα βασικά εξαγόμενα προϊόντα της Τυνησίας είναι Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός, ρουχισμός και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ορυκτά καύσιμα, υποδήματα, ελαιόλαδο, οχήματα, μηχανολογικός εξοπλισμός, πλαστικά. Τα βασικά εισαγόμενα προϊόντα ήταν μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός, αυτοκίνητα, πλαστικά, πετρελαιοειδή, δημητριακά, φαρμακευτικά, σίδηρος και χάλυβας, βαμβάκι

Εξωτερικό εμπόριο της Τυνησίας τα τελευταία έτη (Ποσά σε δις ευρώ)

	2014	2015	2016	2017	2018
Εισαγωγές	18,848	18,399 Μεταβολή -2.4%	17,149 Μεταβολή -6.8%	17,792 Μεταβολή 3.8%	19,158 Μεταβολή 4,8%
Εξαγωγές	12,053	12,115 Μεταβολή 0.5%	11,648 Μεταβολή -3.9%	11,967 Μεταβολή 2.7%	13,154 Μεταβολή 4,6%
Εμπορικό ισοζύγιο	-6,794	-6,284 Μεταβολή -7.5%	-5,501 Μεταβολή -12.5%	-5,825 Μεταβολή 5.9%	-6,005 Μεταβολή 5,2%
Όγκος εμπορίου	30,901	30,515 Μεταβολή -1.3%	28,797 Μεταβολή -5.6%	29,759 Μεταβολή 3.3%	31,312 Μεταβολή 4,7%

Πηγές: IMF, Ε.Ε. https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_tunisia_en.pdf

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕ, οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Τυνησίας για το 2018 είχαν ως εξής: Εισαγωγές: ΕΕ 28, Κίνα, Τουρκία, Αλγερία, ΗΠΑ, Ρωσία, Ουκρανία, Αίγυπτος, Ινδία, Βραζιλία. Εξαγωγές: ΕΕ 28, Λιβύη, ΗΠΑ, Αλγερία, Μαρόκο, Τουρκία, Ελβετία, Κίνα Ινδία, Μπαγκλαντές. Γενικά, οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Τυνησίας είναι χώρες της Ε.Ε. όπως η Γαλλία 29.32% του όγκου εμπορίου, η Ιταλία (18,45%), η Γερμανία (10,49%) και η Ισπανία (4,97%). Η ΕΕ παρότι αποτελεί μακράν τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Τυνησίας, το έλλειμμα που παρουσιάζεται εις βάρος της τελευταίας είναι χαμηλό (9.2% του συνολικού εμπορικού ελλείμματος και 4,5% αν εξαιρεθούν τα ενεργειακά κόστη).

¹⁴ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/tunisia/>

Αντίθετα, με την Κίνα και την Τουρκία το εμπορικό έλλειμμα της Τυνησίας είναι ιδιαίτερα μεγάλο και αντιπροσωπεύει το 28,5% και 14,8% του συνολικού ελλείμματος αντίστοιχα.

Κυριότεροι Εμπορικοί Εταίροι Τυνησίας 2018

Όγκος Εμπορίου			Εισαγωγές			Εξαγωγές		
Εταίρος	Αξία σε Εκ. €	%	Εταίρος	Αξία σε Εκ. €	%	Εταίρος	Αξία σε Εκ. €	%
Σύνολο	32,312	100	Σύνολο	19,158	100.0	Σύνολο	13,154	100.0
1 ΕΕ 28	19,876	61,5	1 ΕΕ 28	10,228	53,4	1 ΕΕ 28	9,648	73,3
2 Κίνα	1,928	6,0	2 Κίνα	1,831	9,6	2 Λιβύη	414	3,1
3 Αλγερία	1,179	3,6	3 Τουρκία	877	4,6	3 ΗΠΑ	347	2,9
4 ΗΠΑ	1,020	3,2	4 Αλγερία	821	4,3	4 Αλγερία	358	2,7
5 Τουρκία	1,018	3,2	5 ΗΠΑ	653	3,4	5 Μαρόκο	196	1,1
6 Ρωσία	485	1,5	6 Ρωσία	464	2,5	6 Τουρκία	141	1,1
7 Λιβύη	458	1,4	7 Ουκρανία	372	1,9	7 Ελβετία	128	1,0
8 Αίγυπτος	404	1,3	8 Αίγυπτος	355	1,9	8 Κίνα	97	0,7
9 Ουκρανία	383	1,2	9 Ινδία	299	1,6	9 Ινδία	77	0,6
10 Ινδία	376	1,2	10 Βραζιλία	294	1,5	10 Μπαγκλαντές	72	0,6

Πηγή: IMF https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_tunisia_en.pdf

Τα βασικά εξαγόμενα προϊόντα της Τυνησίας για το 2018 ήταν Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός, ρουχισμός και κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, ορυκτά καύσιμα, υποδήματα, ελαιόλαδο, οχήματα, μηχανολογικός εξοπλισμός, οπτικά μηχανήματα, πλαστικά. Τα βασικά εισαγόμενα προϊόντα ήταν μηχανήματα και μηχανολογικός εξοπλισμός, αυτοκίνητα, πλαστικά, πετρελαιοειδή, δημητριακά, φαρμακευτικά, σίδηρος και χάλυβας, βαμβάκι.

4. Κρατικός Προϋπολογισμός

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό για το έτος 2019, αυτός θα ανέλθει στο ύψος των 40 δις τυνησιακών δηναρίων (13,5 δις ευρώ), αυξημένος κατά 8% έναντι αυτού του 2018. Από το συνολικό προϋπολογισμό, 6 δις τυνησιακά δηνάρια (2 δις ευρώ περίπου) αφορούν στις δημόσιες επενδύσεις και 4,3 δις τυνησιακά δηνάρια (ΤΔ) για επιδοτήσεις βασικών αγαθών, δημόσιας συγκοινωνίας και καυσίμων. Βασικός στόχος της τυνησιακής κυβέρνησης είναι η επίτευξη ποσοστού ανάπτυξης 3,1%. Επιπλέον επιδιώκεται η μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού και η διαμόρφωσή του στο 3,9% έναντι 4,9% για το 2018. Το χρέος θα πρέπει να μειωθεί στο 70,9% του ΑΕΠ. Οι δαπάνες για μισθοδοσίες του δημόσιου τομέα αναμένεται να διαμορφωθούν το 14,1% του ΑΕΠ έναντι 14% το 2018, ένα από τα υψηλότερα ποσοστά παγκοσμίως, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Σημειώνεται ότι η μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων αυξήθηκε από 7, 68 δις ΤΔ το 2011 σε 13,7 δις ΤΔ 2017, ενώ ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων αυξήθηκε από 36 χιλιάδες το 1956 σε περισσότερους από 690 χιλιάδες το 2017. Όσον αφορά τα φορολογικά έσοδα, οι άμεσοι φόροι θα φθάσουν το 10 δις ΤΔ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 12,3% σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα αποτελέσματα για το 2018. Η προετοιμασία του κρατικού σχεδίου προϋπολογισμού για το 2019 βασίζεται στην υπόθεση ότι η τιμή ενός βαρελιού πετρελαίου (Brent) θα διαμορφωθεί σε 72 δολάρια έναντι 54 δολαρίων το 2018. Η άνοδος των επιτοκίων και η υποτίμηση του δηναρίου θα επηρεάσουν ασφαλώς την κατανάλωση και τις επενδύσεις και συνεπώς και τη ζήτηση. Από την άλλη πλευρά, η κατάρρευση του δηναρίου υποτίθεται ότι ευνοεί τις εξαγωγές (σε όγκο) και την ελκυστικότητα

του τουρισμού. Επιπλέον, η γεωργική περίοδος θα είναι πολύ χειρότερη από ό, τι το 2018. Με μισθολογικές προσαρμογές στο δημόσιο τομέα, οι μη εμπορικές δραστηριότητες θα συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη. Η μείωση της αναμενόμενης ανάπτυξης στον πρωτογενή τομέα θα αντισταθμιστεί από τον τριτογενή τομέα. Ως εκ τούτου, η αύξηση κατά 3,1% το 2019 εξαρτάται από την πραγματική ανάκαμψη του βιομηχανικού τομέα.

Η Moody's ωστόσο προβλέπει αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,3% το 2019 και 2,6% το 2020 ¹⁵. Παράλληλα εκτιμάτη διαμόρφωση του πληθωρισμού στο 6,2% y-o-y το 2019 και σε 5,7% y-o-y το 2020. Η μεγαλύτερη πρόκληση για την οικονομία είναι η διαχείριση του χρέους που το 2018 εκτοξεύθηκε στο 77% του ΑΕΠ και η μεγάλη μισθολογική επιβάρυνση του δημοσίου. Η αξιολόγηση των προοπτικών αυτών αφήνει την Τυνησία στην κατηγορία B2 negative.

5. Οικονομικό-Επιχειρηματικό Περιβάλλον

Σύμφωνα με την τρέχουσα κατάταξη της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας “Ease of Doing Business survey” η Τυνησία κατατάσσεται στην 80η θέση (σε 190 οικονομίες) και 4η μεταξύ 20 χωρών στη ζώνη Μέσης Ανατολής και Βορείου Αφρικής. Στην απλούστευση των διαδικασιών για την έναρξη λειτουργίας μιας επιχείρησης, η Τυνησία κατατάσσεται 63η και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση κατατάσσεται 99^η, θέσεις γενικά βελτιωμένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. <http://www.doingbusiness.org/rankings>.

Το 1996 η Τυνησία επικύρωσε τη Συμφωνία Σύνδεσης (Association Agreement) με την Ε.Ε. βάσει της οποίας δημιουργήθηκε ζώνη ελεύθερου εμπορίου (free trade zone) για τα βιομηχανικά προϊόντα τον Ιανουάριο του 2008 (κατάργηση δασμών για τα εισαγόμενα από την Ε.Ε. βιομηχανικά προϊόντα).

Δασμολόγιο: υποχρεωτικά συμπίπτουν τα 8 πρώτα ψηφία του δασμολογικού κωδικού ευρωπαϊκού και τυνησιακού δασμολογίου – οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επιβεβαιώσουν ότι ο κωδικός είναι σωστός στην ακόλουθη βάση http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=el&Taric=&QuotaAuthorities=false&EndPub=&MeasText=&Area=&Regulation=&LangDescr=&MeasType=&SimDate=20111029&StartPub=&OrderNum=&GoodsText=&ContextPath=&Level=&Expand=false Βάσει της Τελωνειακής Συμφωνίας Ε.Ε.-Τυνησίας, τα τυνησιακά τελωνεία μπορούν να απαιτήσουν τα αποδεικτικά έγγραφα για την παροχή του πιστοποιητικού EUR.1 προκειμένου να μην επιβάλλουν δασμούς. Τα τρόφιμα και τα γεωργικά προϊόντα έχουν εξαιρεθεί από την διαδικασία αυτή και υπάρχουν σε εξέλιξη διαπραγματεύσεις μεταξύ Τυνησίας και Ε.Ε., για την επέκταση των μέτρων μείωσης των δασμών και στα προϊόντα αυτά στο πλαίσιο σύναψης σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών (Accord de libre échange complet et approfondi – ALECA).

Οι τυνησιακές εταιρίες έχουν την δυνατότητα εισαγωγής πρώτων υλών χωρίς να καταβάλουν φόρους και δασμούς, π.χ. οι καθόλα εξαγωγικές εταιρίες (entreprises totalement exportatrices, 70% του κύκλου εργασιών προέρχεται από εξαγωγές, για ορισμένες χρονιές κατ'εξάίρεση το 50%) έχουν δικαίωμα εισαγωγής προϊόντων π.χ. εξοπλισμός, πρώτες ύλες, ημιτελή προϊόντα για την παραγωγή, υπό προϋποθέσεις, χωρίς δασμούς και φόρους, (βλ. http://www.finances.gov.tn/themes/DGAFF/liens/entrep_export.pdf σελ.2). Το αν η εταιρία

¹⁵ <https://www.moody.com/research/Moodys-Tunisia-credit-profile-reflects-weak-fiscal-strength-and-rising-PBC-1183008> <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Top-Slide-EN/11589634-moody-s-expects>

εισάγει το προϊόν χωρίς φόρους και δασμούς ως "εξοπλισμό" εξαρτάται από τις ενέργειες της ίδιας της εταιρίας.

Η βάση market access database (<http://madb.europa.eu/mkaccdb2/indexPubli.htm>) της E.E. ανανεώνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα αναφέρει εκτός από το δασμολόγιο τις διαδικασίες και τα έγγραφα που πρέπει να συνοδεύουν την εξαγωγή και τις εισαγωγές-εξαγωγές προϊόντων σε 8ψήφιο δασμολογικό κωδικό μεταξύ των κρατών μελών της E.E. και της Τυνησίας σε ετήσια βάση. Στα εισαγόμενα προϊόντα επιβάλλεται επίσης Customs Service Fee. Επισημαίνουμε το ενδεχόμενο να υπάρξουν απροειδοποίητες αλλαγές π.χ. στον φόρο κατανάλωσης. Το δασμολόγιο είναι επίσης προσβάσιμο σε όλους τους ενδιαφερομένους μέσω του ιστοτόπου των τελωνείων <http://www.douane.gov.tn/index.php?id=667> η βάση όμως δεν είναι επικαιροποιημένη.

Ιδιαίτερα σημαντική βοήθεια στις εταιρείες που ενδιαφέρονται να εξάγουν στην Τυνησία και άλλες μεσογειακές χώρες είναι το EuroMed Trade Helpdesk που ιδρύθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το International Trade Center. Μέσω δωρεάν εγγραφής παρέχονται βασικές πληροφορίες για την αγορά, τους δασμούς και τις διαδικασίες εισαγωγής και εξαγωγής. EuroMed Trade Helpdesk: euromed.macmap. Χρήσιμη για το εμπόριο και τις εξαγωγές με την Τυνησία είναι και η ενημέρωση που παρέχεται από την E.E. στις ιστοσελίδες <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/tunisia/> και <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>.

Αν τα εισαγόμενα προϊόντα απευθύνονται στην εσωτερική αγορά της Τυνησίας, επιβάλλονται οι ακόλουθοι φόροι, ανάλογα με το προϊόν: ΦΠΑ, FODEC ο οποίος είναι επαγγελματικός φόρος και αναφέρεται στην ανάπτυξη του βιομηχανικού ανταγωνισμού, A.I.R. 10% (Avance Impot sur le Revenu) ο οποίος αναφέρεται σε φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις, προκαταβάλλεται, όπως δηλώνει το όνομά του, και επιστρέφεται/αφαιρείται, θεωρητικά, στο τέλος της λογιστικής χρήσης και ενδεχομένως, ανάλογα με το προϊόν, μικρότεροι φόροι. Ο φόρος κατανάλωσης (droit de consommation) επιβάλλεται σε είδη πολυτελείας βλ. <http://www.douane.gov.tn/index.php?id=604>. Ο φόρος A.I.R. ανέρχεται σε 10% της τελικής τιμής του προϊόντος, και αφού έχουν επιβληθεί φόροι και δασμοί, με αποτέλεσμα ο φόρος να εκτιμάται στο 30% της αρχικής τιμής του προϊόντος. Όσον αφορά ελληνικά προϊόντα που θίγονται από την επιβολή φόρου A.I.R., αναφέρουμε χαρακτηριστικά τις πλάκες μαρμάρου. Τα τυνησιακά τελωνεία έχουν τη δυνατότητα να επιβάλλουν τους φόρους όχι βάσει των τιμών των τιμολογίων που συνοδεύουν τα εμπορεύματα αλλά βάσει διεθνών τιμών.

Για εκτενέστερη παρουσίαση του οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος της Τυνησίας, παραπέμπουμε στον Επιχειρηματικό Οδηγό του Γραφείου μας στην ηλεκτρονική πύλη <http://agora.mfa.gr/>.

6. Προβλήματα που συναντούν οι ξένες επιχειρήσεις

Προστατευτικές πολιτικές και παραδασμολογικά εμπόδια με στόχο τον περιορισμό των εισαγωγών, για λόγους προστασίας της εγχώριας παραγωγής και με σκοπό την μείωση των συναλλαγματικών εκροών. Στα παραδασμολογικά εμπόδια περιλαμβάνονται α) πολύπλοκες διαδικασίες εισαγωγής προϊόντων όπως το τσιμέντο, β) επιβολή των φόρων κατανάλωσης de facto μόνο στις εισαγωγές και όχι στην εγχώρια παραγωγή. Οι υψηλοί εσωτερικοί φόροι έχουν ως αποτέλεσμα την παράνομη εισαγωγή προϊόντων από γειτονικές χώρες.

Για ορισμένα είδη εταιριών (οι ρυθμίσεις αφορούν κυρίως αυτές που απευθύνονται στην εσωτερική αγορά) απαιτείται η συμμετοχή Τυνησίου συνεταιίρου σε ποσοστό που ξεπερνάει το 50%.

Σύμφωνα με την τυνησιακή νομοθεσία, η πληρωμή των εισαγωγών, με ορισμένες εξαιρέσεις, γίνεται με την διαδικασία (irrevocable) letter of credit ή Cash Against Documents και δεν είναι δυνατή η προπληρωμή των εμπορευμάτων με αποτέλεσμα αυξημένα κόστη συναλλαγής και μεγαλύτερο ρίσκο για τους εξαγωγείς.

Δασμοί Σε μια προσπάθεια ελέγχου των εισαγωγών για την αντιμετώπιση του αυξανόμενου ελλείμματος και των χαμηλών συναλλαγματικών αποθεμάτων, η Τυνησία αύξησε την 1η Ιανουαρίου 2018 τους δασμούς στα γεωργικά και βιομηχανικά προϊόντα (σε όλα τα γεωργικά προϊόντα οι δασμοί αυξήθηκαν από 0% σε 15%, σε ορισμένα γεωργικά προϊόντα ο δασμός έφθασε το 36%, και στα βιομηχανικά προϊόντα από 20% έως 30%). Ενώ, χάρη στη συμφωνία σύνδεσης, οι βιομηχανικές εξαγωγές της ΕΕ δεν επηρεάζονται, πολλά γεωργικά προϊόντα της ΕΕ αντιμετωπίζουν αυξημένο δασμό (κατεψυγμένος τόνος, ακτινίδιο, μέλι, μήλα, σύκα, ανανάδες, αβοκάντο και μάνγκο). Συνολικά, οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων της ΕΕ αξίας 3,6 εκατ. Ευρώ σημείωσαν αύξηση δασμών από 20% σε 36%.

Προβλήματα ξένων επενδυτών: έλλειψη υποδομών, απεργίες, γραφειοκρατία, καθυστερήσεις στο λιμάνι Rades της Τύνιδας, εσωτερικοί φόροι στις πρώτες ύλες, συνεχείς αυξήσεις στους μισθούς εξ αιτίας συνδικαλιστικών διεκδικήσεων, δυσκολία εύρεσης κατηρτισμένου προσωπικού, χαμηλή παραγωγικότητα, υποχρέωση συνεργασίας με Τυνησίο για ορισμένες κατηγορίες επενδύσεων.

7. Ξένες Επενδύσεις στην Τυνησία

7.1 Εξέλιξη Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Τυνησία κατά το 2018

Σύμφωνα με στοιχεία του τυνησιακού οργανισμού επενδύσεων Foreign Investment Promotion Agency, το 2018 ήταν μια όχι ιδιαίτερα αξιόλογη χρονιά για την προσέλκυση ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) στην Τυνησία. Οι νέες επενδύσεις αφορούσαν στη δημιουργία 110 μικρών νέων επενδυτικών σχεδίων τα οποία έφθασαν μόλις το ύψος των 99,4 εκ. τυνησιακών δηναρίων (30 εκ. ευρώ περίπου) και συνέβαλαν στη δημιουργία μόλις 1.458 νέων θέσεων εργασίας.

Καλύτερη εικόνα παρουσίασε η δραστηριότητα επέκτασης των ήδη υπάρχοντων ξένων άμεσων επενδύσεων καθώς καταγράφηκαν 455 σχέδια αναβάθμισης ή επέκτασης αυτών αξίας 1,73 δις δηναρίων (515 εκ. ευρώ περίπου) ποσό το οποίο αντιστοιχεί στο 95% των ΞΑΕ κατά το 2018. Σε σχέση με το 2017 παρουσιάστηκε στον τομέα αυτό αύξηση κατά 28,6% και δημιουργήθηκαν από τις εν λόγω αναβαθμίσεις και επεκτάσεις 10.000 νέες θέσεις εργασίας.

Η υποχώρηση της δημιουργίας νέων επενδύσεων, σύμφωνα με τους ιθύνοντες του FIPA οφείλεται στην σχετική δυσπιστία των επενδυτών σχετικά με το επιχειρηματικό κλίμα, την πολιτική αστάθεια, την κοινωνική ένταση, την πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών και την έλλειψη ενός ενιαίου συνομιλητή στον επενδυτικό τομέα.

Ωστόσο, παρά τις δυσκολίες αυτές, η Τυνησία εξακολουθεί να διατηρεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα στο επίπεδο της γεωγραφικής θέσης και του ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στον εκσυγχρονισμό των βασικών υποδομών και την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και των νέων τεχνολογιών με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Η τυνησιακή Κυβέρνηση δίνει έμφαση σε τομείς επενδύσεων όπως ο μηχανολογικός και ηλεκτρολογικός εξοπλισμός καθώς και τα εξαρτήματα αεροπλοΐας και αυτοκινητοβιομηχανίας.

Για το 2018 η Γαλλία ήταν η πρώτη χώρα προέλευσης επενδύσεων (626 εκ. δηνάρια), ήτοι το 35% του συνόλου των ΑΞΕ εκτός του τομέα ενέργειας, δεύτερο το Κατάρ (479 εκ. δηνάρια) με 27% επί του συνόλου, ακολουθούν η Ιταλία (154 εκ. δηνάρια) με 9% επί του συνόλου και η Γερμανία (136 εκ. δηνάρια) με ποσοστό 8% επί του συνόλου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι αραβικές ΑΞΕ στην Τυνησία κυμάνθηκαν σε αρκετά χαμηλά επίπεδα φθάνοντας τα 617.685 εκ. δηνάρια το 2018, ήτοι το 33% του συνόλου έναντι μόλις 178.44 εκ. δηνάρια το 2017.

Το 85% των ξένων επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στην Τυνησία είναι ευρωπαϊκών συμφερόντων (περίπου 3.000 επιχειρήσεις, 315.000 θέσεις εργασίας). Η Τυνησία για να προσελκύσει επενδύσεις προβάλλει τη στρατηγική της θέση, το φθηνότερο σε σχέση με την Ευρώπη εργατικό κόστος, φορολογικά κίνητρα, και τις εμπορικές συμφωνίες με την Ε.Ε. και όμορες χώρες. Οι Τυνησιοί αποσκοπούν στην προσέλκυση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας και στην παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας που θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας για αποφοίτους ανωτάτης εκπαίδευσης και θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ενδοχώρας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι τομείς προτεραιότητας: η υφαντουργία, τα δομικά υλικά, το ηλεκτρολογικό υλικό (industrie électrique et électronique) και τα εξαρτήματα μηχανών (mécanique), τα εξαρτήματα αεροναυπηγικής, τα τηλεφωνικά κέντρα, τα ανταλλακτικά αυτοκινήτων, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ευκαιρίες παρουσιάζονται ακόμα στους τομείς των κατασκευών, της ναυτιλίας, των υδρογονανθράκων, της αεροπλοΐας, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών. Για ορισμένα είδη εταιριών (οι ρυθμίσεις αφορούν

κυρίως αυτές που απευθύνονται στην εσωτερική αγορά) απαιτείται η συμμετοχή Τυνησίου σε ποσοστό που ξεπερνάει το 50%. Η Τυνησία καταβάλλει προσπάθειες να εδραιωθεί στην αεροναυπηγική. 40 περίπου εταιρίες έχουν εγκατασταθεί στην Τυνησία με δραστηριότητες σε αυτόν τον τομέα, κυρίως γαλλικές. Η κυβέρνηση της Τυνησίας ψήφισε τον νέο αναπτυξιακό νόμο τον Σεπτέμβριο του 2016.

Ο μεγαλύτερος ξένος επενδυτής στην Τυνησία είναι η British Gas, η οποία έχει επενδύσει στον τομέα του φυσικού αερίου περίπου 650 εκ.\$. Η τουρκική εταιρία TAV έχει επενδύσει 550 εκ.ευρώ για την κατασκευή του Διεθνούς Αεροδρομίου της Enfidha του οποίου η διαχείριση της έχει παραχωρηθεί για 40 χρόνια.

7.2 Ο Νόμος Περί Επενδύσεων στην Τυνησία

Από τις αρχές Απριλίου 2017 στην Τυνησία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του νέου επενδυτικού νόμου ο οποίος ψηφίστηκε το φθινόπωρο του 2016 (Ν. 71/2016) και αντικατέστησε τον Ν. 93-120/1993. Ο νέος νόμος στοχεύει στην βελτίωση του επενδυτικού κλίματος και στην προσέλκυση περισσότερων ξένων επενδύσεων με κύρια μέσα την ελευθερία και την προστασία των δικαιωμάτων του επενδυτή. Επίσης, αναδιοργανώνονται οι δομές διαχείρισης και προσέλκυσης επενδύσεων και θεσπίζονται νέα κίνητρα.

Τα βασικά σημεία του εν λόγω Νόμου έχουν ως εξής:

Στα αρχικά άρθρα (1 έως 3) περιγράφεται ο σκοπός του Νόμου, οι ορισμοί της επένδυσης, του επενδυτή κ.α. και οι αρμόδιες υπηρεσίες επί των επενδύσεων στη χώρα.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στην επιβεβαίωση της έννοιας της ελευθερίας των επενδύσεων στην Τυνησία (άρθρα 4-6). Εισάγεται η αρχή της μη διάκρισης εις βάρος των ξένων επενδυτών σε σχέση με τους Τυνησίους. Στην κατεύθυνση αυτή δεν ισχύει η διαδικασία προέγκρισης που απαιτείτο για τους ξένους επενδυτές από την προγενέστερη νομοθεσία. Παρόλα αυτά προβλέπεται η έκδοση διατάγματος που θα καθορίζει τομείς όπου απαιτείται προηγούμενη αδειοδότηση και οι σχετικές διαδικασίες κυρίως για δραστηριότητες που σχετίζονται με την εθνική άμυνα, τους φυσικούς πόρους και την πολιτιστική κληρονομιά. Αναφέρεται ότι ο επενδυτής έχει ελευθερία στο να κατέχει να ενοικιάσει και να εκμεταλλευτεί μη αγροτική γη. (Άρθρο 5). Η επιχείρηση που δημιουργείται επιτρέπεται να στελεχώνεται στο διοικητικό επίπεδο από αλλοδαπά στελέχη έως το ποσοστό του 30% του συνόλου για τα τρία πρώτα χρόνια και σε 10% από το 4ο έτος κ.ε. Σε κάθε περίπτωση πάντως, επιτρέπεται η απασχόληση τεσσάρων αλλοδαπών διοικητικών στελεχών.

Στα άρθρα 7 έως 10 καθορίζονται οι εγγυήσεις αλλά και οι υποχρεώσεις του επενδυτή. Τα κεφάλαια, η ιδιοκτησία και τα πνευματικά δικαιώματα είναι εγγυημένα και υπόκεινται στην ισχύουσα νομοθεσία, τυχόν απαλλοτρίωση γίνεται αποκλειστικά για λόγους δημοσίου συμφέροντος και με την αντιστοιχούσα αποζημίωση. Για τους αλλοδαπούς επενδυτές προβλέπεται η ελεύθερη μεταφορά κεφαλαίων στο εξωτερικό σύμφωνα με την ισχύουσα κατά καιρούς νομοθεσία. Αντίστοιχα, ο επενδυτής θα πρέπει να σέβεται την ισχύουσα νομοθεσία επί του ανταγωνισμού, της διαφάνειας, της φορολογίας, της κοινωνικής ασφάλισης, της προστασίας του περιβάλλοντος.

Στα άρθρα 11 έως 18 καθορίζονται τα θεσμικά όργανα διαχείρισης του επενδυτικού τοπίου στη χώρα τα οποία αντικαθιστούν την προϋπάρχουσα Ανώτατη Επιτροπή Επενδύσεων (Commission Supérieure d'Investissement) και έχουν ως εξής:

Συστήνεται το Ανώτατο Συμβούλιο Επενδύσεων (The Higher Council for the Investment) που αποτελείται από τους Υπουργούς των οποίων το αντικείμενο σχετίζεται με τις επενδύσεις υπό τον Τυνησιο Πρωθυπουργό και καθορίζει την εθνική επενδυτική στρατηγική,

την προσέλκυση επενδύσεων και τη διαμόρφωση του επενδυτικού κλίματος και την αξιολόγηση αυτών.

Επίσης, συστήνεται η ανεξάρτητη δημόσια Αρχή “The Tunisian Investment Authority” η οποία υπάγεται στο αρμόδιο επί των επενδύσεων υπουργείο, έχει έδρα την Τύνιδα αλλά προβλέπονται και περιφερειακά γραφεία καθώς και γραφεία στο εξωτερικό. Η αρχή προτείνει τις δέουσες πολιτικές και μεταρρυθμίσεις στο Συμβούλιο, παίρνει αποφάσεις, παρακολουθεί, συγκεντρώνει στοιχεία και αξιολογεί τα αποτελέσματα. Εντός αυτής προβλέπεται η λειτουργία του «μοναδικού συνομιλητή» με τους επενδυτές, με σκοπό την υποδοχή, την πληροφόρηση και την καθοδήγηση αυτών.

Τέλος, ιδρύεται το Ταμείο Επενδύσεων “The Tunisian Investment Fund” με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια με κύριους σκοπούς τη διαχείριση των κεφαλαίων για προσέλκυση επενδύσεων και την ενίσχυση των υλοποιούμενων επενδυτικών προγραμμάτων.

Τα άρθρα 19 έως 22 είναι αφιερωμένα στα επενδυτικά κίνητρα. Προβλέπεται μια ευρεία εργαλειοθήκη κινήτρων που χορηγούνται βάσει κριτηρίων και τα οποία ορίζεται ότι θα εξειδικευθούν με κυβερνητικά διατάγματα. Αναφέρονται επιδοτήσεις - χρηματικές ενισχύσεις, η ανάληψη από το Τυνησιακό κράτος μέρους της μισθοδοσίας και των εισφορών των εργαζομένων κ.α. Ενθαρρύνονται οι επενδύσεις για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας της περιφερειακής ανάπτυξης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Επιτρέπεται η αξιοποίηση των επιδοτήσεων από διάφορες πηγές και προγράμματα ως την κάλυψη του 1/3 της επένδυσης.

Τα επενδυτικά σχέδια που θεωρούνται εθνικής σημασίας, μπορούν να απολαμβάνουν μειωμένη φορολογία - απαλλαγές επί δεκαετία, επιδοτήσεις έως το ένα τρίτο του κόστους επένδυσης κρατική συμμετοχή στη δημιουργία υποδομών. Προβλέπεται η έκδοση μιας σειράς κυβερνητικών διαταγμάτων για την εξειδίκευση όλων των ανωτέρω προβλέψεων. Επίσης προβλέπεται η διαδικασία παρακολούθησης της υλοποίησης των επενδύσεων, οι υποχρεώσεις των επενδυτών που κάνουν χρήση των παροχών και των κινήτρων και οι συνέπειες και οι ποινές της αθέτησης των υποχρεώσεων αυτών.

Τα άρθρα 23 έως 25 προβλέπουν τον τρόπο επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτών και τυνησιακού κράτους με ιδιαίτερη έμφαση στο φιλικό διακανονισμό, τη διαιτησία και την προσφυγή σε διεθνή όργανα μεσολάβησης και χρήση καλών πρακτικών. Τέλος, τα άρθρα 26 έως 36 περιλαμβάνουν μεταβατικές διατάξεις σε σχέση με την κατάργηση ή διατήρηση σε ισχύ σχετικών διατάξεων και επί μέρους ρυθμίσεων προγενέστερων επενδυτικών ή εργατικών νόμων.

Με την εν λόγω νομοθεσία και μια σειρά ενεργειών όπως το διεθνές επενδυτικό συνέδριο “Tunisia 2020” (Τύνιδα, Νοέμβριος 2016) οι τυνησιακές Αρχές στοχεύουν να καταστήσουν τη χώρα διεθνή επενδυτικό προορισμό καθώς οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προβάλλουν αν όχι ο αποκλειστικός τουλάχιστον ο σημαντικότερος παράγοντας για την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, την αναθέρμανση της οικονομίας και την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Το πλήρες κείμενο του νόμου βρίσκεται διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.investintunisia.tn/En/home_46_33 και τα κίνητρα στην εξής Δ/ση http://www.investintunisia.tn/En/incentive-legislation_11_24

Τον νόμο περί επενδύσεων συνοδεύουν τρία διατάγματα που εκδόθηκαν την άνοιξη του 2017 (Décret gouvernemental n° 2017-388, n° 2017-389, και n° 2017-390) τα οποία εξειδικεύουν τις πρόνοιες του Νόμου για την οργάνωση του οργανισμού επενδύσεων, τα κίνητρα κ.α.

Ένας αρνητικός κατάλογος των δραστηριοτήτων που υπόκεινται σε έγκριση – χορήγηση ειδικής άδειας επενδύσεων και οι περιορισμοί της πρόσβασης στην αγορά σε ξένους επενδυτές

δημοσιεύθηκε στις 11.5.2018. 8 τομείς εξακολουθούν να υπόκεινται σε άδεια (φυσικοί πόροι και δομικά υλικά, θαλάσσιες, εναέριες και χερσαίες μεταφορές, τραπεζικές, χρηματοοικονομικές, και ασφαλιστικές υπηρεσίες, επικίνδυνες και ρυπογόνες βιομηχανίες, υγεία, εκπαίδευση, τηλεπικοινωνίες, ορισμένες εμπορικές δραστηριότητες και δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών). Ο αρνητικός κατάλογος αναμένεται να αποτελέσει τη βάση για τη διαπραγμάτευση των διμερών συμβάσεων παραχώρησης πρόσβασης στην αγορά στο πλαίσιο της ALECA.

Στις 2 Απριλίου 2018, το κοινοβούλιο της Τυνησίας ενέκρινε το Start-up Act με στόχο την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και στις διεθνείς αγορές. Ο νόμος είναι ένας από τους πυλώνες της στρατηγικής "Tunisie numérique 2020", θεωρείται ο πιο ελκυστικός για τις χώρες της Β. Αφρικής και ευελπιστείται ότι θα δώσει μεγάλη ώθηση στην νεανική και τεχνολογική επιχειρηματικότητα. <https://www.startupact.tn/accueil.html>

Στις 23 Απριλίου 2019 εξεδόθη ο υπ αρ. 22/2019 «Μεταβατικός Νόμος για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος». Με αυτόν επιχειρείται η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών, των δικαστικών εμποδίων και η προσέλκυση περισσότερων ξένων επενδυτών: Μη απαίτηση από τον επενδυτή πιστοποιητικών που εξαρτώνται από την τυνησιακή διοίκηση, μείωση προθεσμιών για απάντηση στα αιτήματα επενδυτών, ενίσχυση του ρόλου της "Tunisian Investment Authority" που διαχειρίζεται τις μεγάλες επενδύσεις άνω των 5 εκ. ευρώ,, δυνατότητα ιδιωτικών επενδύσεων να παράγουν ηλεκτρικό από ανανεώσιμη ενέργεια και να διαχειρίζονται έργα σύμπραξης ιδιωτικού και δημοσίου τομέα.

8. Τραπεζικός Τομέας

Η Κεντρική Τράπεζα της Τυνησίας (BCT) όπως και η πλειοψηφία των τοπικών τραπεζών, κατέγραψε κέρδη ρεκόρ το 2018, ένα οικονομικό απροσδόκητο για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2019. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε με τη λήξη του οικονομικού έτους 2018, τα καθαρά έσοδα έφθασαν το ποσό των 881,3 εκατομμυρίων δηναρίων, έναντι 385,8 εκατομμυρίων το προηγούμενο έτος, αύξηση 129%. Οι επιδόσεις αυτές οφείλονται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από πράξεις παρέμβασης στη χρηματαγορά από 474,8 εκατομμύρια δηνάρια το 2017 σε 1 δισεκατομμύριο δηνάρια στο τέλος Δεκεμβρίου 2018¹⁶.

Το 2018 ο ρυθμός αύξησης των τραπεζικών δανείων που χορηγήθηκαν σε ιδιώτες και επιχειρήσεις υποχώρησε έντονα κυρίως λόγω της αυστηρότερης νομισματικής πολιτικής της Κεντρικής Τράπεζας της Τυνησίας (BCT).

Σε ότι αφορά στο χρηματιστήριο της Τύνιδας, σημειώνεται ότι οι συναλλαγές σε αυτό κινήθηκαν ανοδικά κατά το 2018 και ο δείκτης Tunindex, κατέγραψε αύξηση κατά 15,76%, έναντι αύξησης κατά 14,45% το προηγούμενο έτος¹⁷.

Οι Τράπεζες κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο χρηματοοικονομικό σύστημα της χώρας καλύπτοντας το 90% της χρηματοδότησης της οικονομικής δραστηριότητας. Το Χρηματιστήριο της Τυνησίας καλύπτει την υπόλοιπη χρηματοδότηση και σε πολύ μικρότερο βαθμό οι εκδόσεις ομολόγων και η μικροχρηματοδότηση.

Η Τυνησία διαθέτει 32 Τράπεζες εκ των οποίων οι 21 ασκούν εμπορικές και επενδυτικές δραστηριότητες, δύο είναι ισλαμικές, επτά εξωχώριες και δύο επιχειρηματικές. Η ιδιωτική τραπεζική πίστη ανέρχεται στο 65%, ποσοστό που θεωρείται χαμηλό. Η αδύναμη οικονομική

¹⁶ https://www.ilboursa.com/marches/la-banque-centrale-de-tunisie-annonce-un-benefice-record-de-881-millions-de-dinars-en-2018_16837

¹⁷ <http://kapitalis.com/tunisie/2019/02/13/bourse-de-tunis-le-tunindex-termine-lannee-2018-en-hausse-de-1576/>

ανάπτυξη επιδρά αρνητικά και στον τραπεζικό τομέα ενώ οι ΜΜΕ επιχειρήσεις δυσκολεύονται να αποκτήσουν πρόσβαση σε δανειοδότηση. Η Κυβέρνηση ασκεί έλεγχο κρατώντας χαμηλά επιτόκια.

Το Χρηματιστήριο της Τύνιδας (Bourse de Tunis <http://www.bvmt.com.tn/>) ιδρύθηκε το 1969 και το Δεκέμβριο του 2016 ήταν καταχωρημένες σε αυτό 79 εταιρείες με κεφαλαιοποίηση 10,6 δις δολ. ΗΠΑ¹⁸. Λειτουργεί σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες και εποπτεύεται από την κρατική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Η Κυβέρνηση ενθαρρύνει την εγγραφή εταιρειών μέσω φορολογικών κινήτρων ήτοι οι νεοεισερχόμενες εταιρείες που διαθέτουν το 30% των μετοχών τους επωφελούνται από πενταετή μείωση φορολογίας κερδών. Επιπλέον, οι ατομικοί επενδυτές απολαμβάνουν φοροαπαλλαγών.

Οι ξένοι επενδυτές επιτρέπεται να αγοράζουν μετοχές εγχώριων εταιρειών μόνο μέσω εξουσιοδοτημένων τунησιακών χρηματομεσιτών ή μέσω αμοιβαίων κεφαλαίων. Οι ξένοι χρηματιστές μπορούν να προβούν σε πράξεις μόνο μέσω Τунησιών ομολόγων τους και μόνο για λογαριασμό ξένων πελατών. Οι Τунησιακές χρηματιστηριακές εταιρείες επιτρέπεται να έχουν ξένη συμμετοχή ως το 50%. Για τις ξένες επενδύσεις στο κεφάλαιο εγγεγραμμένων εταιρειών έως 50% δεν απαιτείται εξουσιοδότηση.

Στον τομέα της μικροχρηματοδότησης δραστηριοποιείται ο Enda Inter-Arabe ένας μη κυβερνητικός οργανισμός.

Επισημως υπάρχουν δύο κατηγορίες χρηματοδοτικών υπηρεσιών, οι τραπεζικές και οι χρηματιστηριακές. Οι μη εγχώριοι πάροχοι χρηματοδοτικών υπηρεσιών πρέπει να διαθέτουν αρχικό κεφάλαιο άμεσα πληρωτέο 25 εκ. τυν. δηναρίων για τράπεζα, 10 εκ δηναρίων για μη τραπεζικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, 7,5 εκ. δηνάρια για επενδυτική εταιρεία και 250.000 δηνάρια για εταιρεία διαχείρισης χαρτοφυλακίου.

Με το διάταγμα 85-2011 ιδρύθηκε το κρατικό Ταμείο "Caisse des Depots et des Consignations" (CDC) το οποίο λειτουργεί από το 2012 <http://www.cdc.tn/> με σκοπό την τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων, με προτεραιότητες τις επενδύσεις στις εσωτερικές περιοχές και τη στήριξη των ΜΜΕ. Στα τέλη του 2015 διέθετε περιουσιακά στοιχεία αξίας 2,3 δις δολ. ΗΠΑ και κεφάλαιο 90 εκ. δολ. ΗΠΑ.

9. Μεταφορές, Υποδομές, Τηλεπικοινωνίες

Η Τунησία κατέχει μια καίρια θέση σε ότι αφορά τις μεταφορές στο χώρο της Μεσογείου και της Β. Αφρικής και υπάρχει προσπάθεια για βελτίωση των υποδομών της με σκοπό την αξιοποίηση του πλεονεκτήματος αυτού. Αρμόδιο Υπουργείο είναι το Ministère de l'équipement, de l'habitat et de l'aménagement du territoire <http://www.equipement.tn>

Διαθέτει 9 διεθνή αεροδρόμια που συνδέουν τη με 50 προορισμούς, 7 εμπορικούς λιμένες και έναν πετρελαϊκό λιμένα¹⁹. Το σιδηροδρομικό δίκτυο έχει μήκος 2167 χμ. και το οδικό 20.000 εκ των οποίων τα 500 χμ είναι αυτοκινητόδρομοι ταχείας κυκλοφορίας για τους οποίους υπάρχει πρόβλεψη να φθάσουν τα 1000 χμ εντός του αναπτυξιακού σχεδίου 2016-2020. Αρμόδιος Οργανισμός είναι ο "Tunisie Autoroutes" ο οποίος προβαίνει κατά καιρούς και σε προκηρύξεις διεθνών διαγωνισμών <http://www.tunisieautoroutes.tn>. Η χώρα διαθέτει 152 οριοθετημένες βιομηχανικές ζώνες και προβλέπεται η ίδρυση άλλων 62 που θα καλύπτουν έκταση 1599 εκταρίων.

¹⁸ <https://www.export.gov/apex/article2?id=Tunisia-Financial-Sector>

¹⁹ http://www.investintunisia.tn/Fr/infrastructure-aeroportuaire-et-maritime_11_133

Το 2016 ανακοινώθηκαν σχέδια κατασκευής νέων αυτοκινητοδρόμων με κυριότερο αυτόν που θα συνδέει την Τύνιδα με τις πόλεις Kairouan, Sidi Bouzid, Kasserine και Gafsa μήκους 188 χιλιομέτρων. Το εκτιμώμενο κόστος είναι 520 εκ. δολ. ΗΠΑ και θα υπάρξει χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ και το Arab Fund for Economic and Social Development (<http://www.arabfund.org/Default.aspx?pageId=357&cid=16>). Επίσης η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ Τύνιδας και Kasserine μήκους 239 χιλιομέτρων έχει λάβει χρηματοδότηση από την European Bank for Reconstruction and Development και η κατασκευή μιας κρεμαστής γέφυρας στην πόλη Bizerte έχει ενταχθεί προς χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την African Development Bank.

Τηλεπικοινωνίες: Η πρόσβαση σε υψηλού επιπέδου τηλεπικοινωνίες και δη μεταφορά δεδομένων διαρκώς επεκτείνεται και το διαδίκτυο γίνεται ευρύτερα διαθέσιμο. Η Τυνησία χρησιμοποιεί τεχνολογία κινητής τηλεφωνίας GSM αλλά υπάρχουν και διαθέσιμα δίκτυα 2G, 3G, και 4G. Η κυβέρνηση έχει αδειοδοτήσει πέντε ιδιωτικούς παρόχους διαδικτύου. Οι βασικές εταιρείες παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών είναι οι Tunisie Telecom, Ooredoo και Orange. Το 2016 υπήρχαν περίπου 7,7 εκ. συνδρομητές διαδικτύου το 80% των οποίων (6,2 εκ) μέσω κινητών τηλεφώνων.

Οι πάροχοι υπηρεσιών διαδικτύου έχουν πρόσβαση μόνο μέσω του κρατικού Tunisian Internet Agency <http://www.ati.tn>.

Την 11.12.2017 ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις Ε.Ε. – Τυνησίας επί της συμφωνίας αεροπορικών υπηρεσιών (Open Skies) με τη μονογραφή σχετικού κειμένου από τον επικεφαλής της τυνησιακής αντιπροσωπείας κ. Mr. Kamel Miled, Γεν. Δ/ντή της τυνησιακής υπηρεσίας πολιτικής αεροπορίας και τον εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Carlos Bermejo Acosta.

Παρόντες στην τελετή μονογραφής ήταν η ευρωπαϊκή Επίτροπος Μεταφορών κα Violeta Bulc και ο τυνησιος Υπουργός Μεταφορών κ. Radhouane Ayara. Στη συνέχεια, θα ακολουθήσει η υποβολή του κειμένου της συμφωνίας στα αρμόδια όργανα κάθε πλευράς προς επικύρωση και θέση της σε ισχύ, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες εκατέρωθεν.

Σύμφωνα με ανακοινωθέν της εδώ Αντιπροσωπείας της Ε.Ε., η συμφωνία θα έχει ως αποτελέσματα τη βελτίωση της πρόσβασης των αεροπορικών εταιρειών στην αγορά, την καλύτερη συνδεσιμότητα καθώς και μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής και πιο ανταγωνιστικές τιμές για τους επιβάτες, οι οποίοι εκτιμάται ότι θα αυξηθούν κατά 800.000 εντός πενταετίας. Δυνητικά θα επιφέρει βελτίωση του ΑΕΠ κατά 2,7% και θα αυξήσει την επιβατική κίνηση κατά 13%, συμβάλλοντας και στην αξιοποίηση επιπλέον αεροδρομίων στην Τυνησία.

Στα πλεονεκτήματα της συμφωνίας αναφέρονται και η βελτίωση της αεροπορικής ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και η ενδυνάμωση των σχέσεων Ε.Ε. – Τυνησίας.

Στο διάστημα πάντως που μεσολάβησε δεν έχει υπάρξει πρόοδος επί της εφαρμογής αυτής. Από τυνησιακής πλευράς υπάρχει διστακτικότητα λόγω εκτιμήσεων ότι ο τυνησιακός εθνικός αερομεταφορέας Tunis Air δεν είναι ακόμα έτοιμος να ανταποκριθεί στον ανταγωνισμό που η εφαρμογή αυτή θα επιφέρει²⁰.

---

²⁰ <https://theArabWeekly.com/tunisia-eu-open-skies-agreement-limbo>

10. Δημόσιοι Διαγωνισμοί

Σε ότι αφορά στους δημόσιους διαγωνισμούς, η επίσημη σχετική δικτυακή πύλη είναι η TUNEPS (www.tuneps.tn) όπου αναρτώνται και τα ετήσια προγράμματα που αφορούν διαγωνισμούς και προμήθειες Υπουργείων και Δημοσίων Επιχειρήσεων, Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και φορέων, διεπαγγελματικών οργανώσεων. Το TUNEPS έχει μετεξελιχθεί σε ένα όργανο διαχείρισης των δημόσιων διαγωνισμών. Από τον Σεπτέμβριο του 2018 για τη συμμετοχή στους δημόσιους διαγωνισμούς και τους διαγωνισμούς δημοσίων Οργανισμών όπως ο Οργανισμός Φαρμάκων, Pharmacie Centrale η ο Οργανισμός Καπνού Regie Nationale des Tabacs et Allumettes απαιτείται εγγραφή και πιστοποίηση στο σύστημα TUNEPS. Η εγγραφή είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη διαδικασία, διότι εκτός όλων των άλλων δικαιολογητικών που απαιτούνται, ζητείται η προμήθεια ηλεκτρονικού πιστοποιητικού αξιοπιστίας ANCE.

<https://www.tuneps.tn/pt/singlescreen/selectPtSingleScreen7.do?menuId=PT06050100>.

Στην πύλη δημοσιεύονται ήδη προκηρύξεις, μεταξύ άλλων, του Υπουργείου Εξοπλισμού (www.mehat.gov.tn), των Ταχυδρομείων (www.poste.tn), του Εθνικού Φορέα Αποχετεύσεων ONAS (www.onas.nat.tn).

Οι διαγωνισμοί του Οργανισμού Ηλεκτρισμού STEG δημοσιεύονται στην ακόλουθη ιστοσελίδα: <http://www.steg.com.tn/fr/actualite/actualite.php?type=1> και τα αποτελέσματα των διαγωνισμών στην ακόλουθη ιστοσελίδα:

<http://www.steg.com.tn/fr/actualite/actualite.php?type=4>.

Η εισαγωγή φαρμάκων για τη δημόσια υγεία στην Τυνησία πραγματοποιείται από την Κεντρική Φαρμακαποθήκη (Pharmacie Centrale) κατόπιν προκήρυξης διεθνών διαγωνισμών. http://www.phct.com.tn/index.php?option=com_fichier&view=appels&Itemid=62&lang=en

Σχετικός (γενικότερος) ιστοτόπος είναι και ο <http://www.marchespublics.gov.tn> όπου εκτός από τους διαγωνισμούς έχει αναρτηθεί και η σχετική νομοθεσία. Απαιτείται ένα είδος εγγραφής/καταχώρησης. Επιπλέον ιστοτόποι σχετικοί με δημόσιους διαγωνισμούς στην Τυνησία είναι οι εξής: www.mediscom.com, www.made-in-tunisia.net (Appels d'offres), www.tunisieappelsdoffres.com (με συνδρομή). Στους διεθνείς διαγωνισμούς μπορούν να υποβάλλουν προσφορά μόνες τους εταιρίες από το εξωτερικό, ενώ στους εθνικούς μόνο σε συνεργασία με τυνησιακή εταιρία.

Η Παγκόσμια Τράπεζα δημοσιεύει πληροφορίες για διαγωνισμούς στους ακόλουθους ιστότοπους: www.devbusiness.com,

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/0,,contentMDK:20406206~menuPK:232775~pagePK:41367~piPK:51533~theSitePK:40941~isCURL:Y~isCURL:Y,00.html>

<http://search.worldbank.org/all?qterm=tenders>

Πληροφορίες για τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο της Αντιπροσωπείας της Ε.Ε. στην Τυνησία:

http://eeas.europa.eu/delegations/tunisia/projects/list_of_projects/projects_fr.htm και στην ιστοσελίδα της Αντιπροσωπείας της Ε.Ε. στην Τυνησία.

https://eeas.europa.eu/delegations/tunisia/2041/node/2041_en

Στην Τυνησία δραστηριοποιούνται, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας η Αφρικανική Τράπεζα Αναπτύξεως <http://www.afdb.org/en/documents/project-related-procurement>, η Παγκόσμια Τράπεζα, οι ΗΠΑ, η Γαλλία (Agence Francais de Developpement - AFD), η Γερμανία (GiZ), η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιαπωνία (μέσω

του αναπτυξιακού φορέα JICA). Πληροφορίες για χρηματοδοτούμενα προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Έρευνας και Ανάπτυξης (όχι αποκλειστικά για την Τυνησία) <http://www.ebrd.com/pages/workingwithus/procurement.shtml>

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων Υλοποιεί κατά καιρούς σχετικά Προγράμματα στην Τυνησία. Σχετικός Σύνδεσμος, www.eib.org και <http://www.eib.org/projects/pipeline/index.htm?start=&end=&status=&region=&country=tunisia&sector=>

Προβλήματα συμμετοχής σε διεθνείς διαγωνισμούς: α) καταβολή αντιτίμου για την απόκτηση του τεύχους δημοπράτησης (cahier de charges). Συχνά απαιτείται η φυσική παρουσία εκπροσώπου της ενδιαφερομένης εταιρίας (δεν μπορεί να αποσταλεί ηλεκτρονικά). Πολλοί διαγωνισμοί δημοσιεύονται μόνο στην αραβική γλώσσα. β) Τυνησιακή νομοθεσία δεν προβλέπει κυρώσεις για την μη παροχή διευκρινίσεων στις ενδιαφερόμενες εταιρίες από τα στελέχη της Τυνησιακής Διοίκησης γ) πολυπλοκότητα του συστήματος (πολλές επί μέρους επιτροπές εμπλέκονται στη διαδικασία), απροειδοποίητη ακύρωση διαγωνισμών δ) de facto οι ξένες εταιρίες μπορούν να συμμετέχουν μόνο στους Διεθνείς Διαγωνισμούς αν και η τυνησιακή νομοθεσία δεν προβλέπει διακρίσεις μεταξύ «εθνικών» και «διεθνών» διαγωνισμών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει τα ζητήματα που αφορούν το νομοθετικό πλαίσιο των διαγωνισμών στην τυνησιακή πλευρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Σύμφωνα με την Έκθεση του προϋπολογισμού 2019, αναμένεται οικονομική ανάπτυξη 3,1% το 2019, χρονιά κατά την οποία λαμβάνουν χώρα βουλευτικές και προεδρικές εκλογές. Η άνοδος των επιτοκίων και η υποτίμηση του δηναρίου θα επηρεάσουν την κατανάλωση και τις επενδύσεις και συνεπώς και τη ζήτηση. Από την άλλη πλευρά, η πτώση του δηναρίου υποτίθεται ότι ευνοεί τις εξαγωγές (σε όγκο) και την ελκυστικότητα του τουρισμού. Επιπλέον, η γεωργική περίοδος θα είναι πολύ χειρότερη από ό, τι το 2018.

Με τις πρόσφατες μισθολογικές προσαρμογές στο δημόσιο τομέα, αναμένεται οι μη εμπορικές δραστηριότητες θα συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη. Η μείωση της αναμενόμενης ανάπτυξης στον πρωτογενή τομέα θα αντισταθμιστεί από τον τριτογενή τομέα. Ως εκ τούτου, η αύξηση κατά 3,1% το 2019 εξαρτάται από την πραγματική ανάκαμψη του βιομηχανικού τομέα.

Ως βασικές παράμετροι για την συνέχιση μιας ικανοποιητικής αναπτυξιακής πορείας από παράγοντες της τραπεζικής αγοράς αναφέρονται οι εξής:

- Οικονομική ανάκαμψη μέσω δημόσιων επενδύσεων και μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος στοχεύει στην ανάπτυξη της υποδομής με την εκτέλεση έργων που αφορούν οδούς, φράγματα και μονάδες αφαλάτωσης. Ο στόχος είναι να μειωθεί η απομόνωση των περιφερειών του εσωτερικού και του νότου της χώρας αυξάνοντας τα ποσά που διατίθεται για την περιφερειακή ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, και με σκοπό τη χρηματοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων, θα δημιουργηθεί μια τράπεζα περιφερειών με κεφάλαιο 400 ΜΤΔ. Αυτό θα υποστηριχθεί από τη γερμανική τράπεζα ΚFW και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

- Κίνητρα για ένταξη των δραστηριοτήτων της παραοικονομίας η οποία σύμφωνα με εκτιμήσεις υπερβαίνει το 50%, στην επίσημη οικονομία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με κίνητρα, ψηφιοποίηση υπηρεσιών, υποχρεωτικές τραπεζικές συναλλαγές κλπ.

- Υποστήριξη σε τομείς που επιφέρουν αύξηση στις θέσεις εργασίας, όπως Αυτοκινητοβιομηχανία, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Αγροτικός τομέας και τομέας διατροφής καθώς και σε τομείς που χάνουν δυναμική αλλά έχουν υψηλές θέσεις εργασίας, όπως η κλωστοϋφαντουργία και ο τουρισμός²¹.

²¹ https://www.ilboursa.com/marches/tunisie-la-confiance-un-enjeu-central-de-la-loi-de-finances-2019_15573

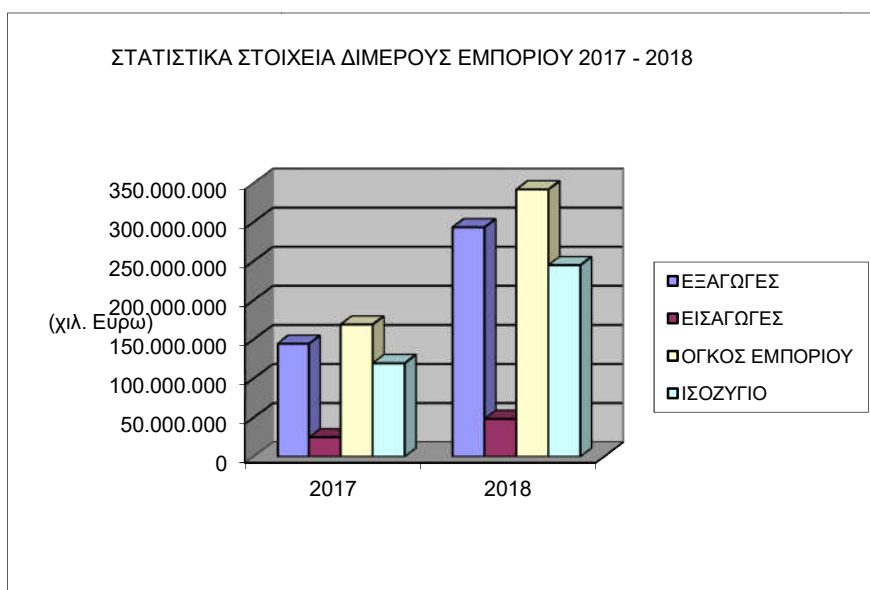
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ- ΤΥΝΗΣΙΑΣ

1. Διμερές Εμπόριο Ελλάδας – Τυνησίας 2018

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ, οι ελληνικές εξαγωγές στην Τυνησία κατά το 2018, ακολουθώντας τη θετική εξέλιξη του συνόλου των εξαγωγών, παρουσίασαν σημαντική αύξηση. Συγκεκριμένα, οι ελληνικές εξαγωγές διπλασιάστηκαν (+103%) και, αντίστοιχα, υπήρξε αύξηση των ελληνικών εισαγωγών από την Τυνησία κατά 96%. Κατά συνέπεια το ισοζύγιο κατέστη έτι περισσότερο πλεονασματικό για τη χώρα μας (+105%) ενώ ο όγκος του διμερούς εμπορίου αναπτύχθηκε κατά 102%.

Η εικόνα που παρουσιάζει η εξέλιξη του διμερούς εμπορίου το 2018 εν συγκρίσει με το προηγούμενο έτος είναι η εξής:

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΤΥΝΗΣΙΑΣ 2017-2018 (ΕΥΡΩ)			
	2017	2018	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	144.283.503	293.326.754	103
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	24.713.903	48.396.053	96
ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	168.997.406	341.722.807	102
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	119.569.600	244.930.701	105

ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΙΜΕΡΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	271.854.442	157.153.663	102.253.490	144.283.503	293.326.754	103
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	20.883.791	20.616.890	19.536.928	24.713.903	48.396.053	96
ΟΓΚΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	292.738.233	177.770.553	121.790.418	168.997.406	341.722.807	102
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	250.970.651	136.536.773	82.716.562	119.569.600	244.930.701	105

Τα βασικά προϊόντα που εξήχθησαν από τη χώρα μας στη Τυνησία το 2018 είναι τα εξής:

ΚΩΔ. CN4	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2018 (ευρώ)	2017 (ευρώ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2017 -2018	%ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ 2018
2710'	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά (εκτός από ακατέργαστα λάδια).	201.405.508	59.273.496	239,79%	68,66%
1001'	Σιτάρι και σμιγάδι	28.121.063	23.141.943	21,52%	9,59%
2711'	Αέρια πετρελαίου και άλλοι αέριοι υδρογονάνθρακες	14.729.569	4.441.550	231,63%	5,02%
2713'	Οπτόνθρακας (κοκ) από πετρέλαιο, άσφαλτος από πετρέλαιο και άλλα υπολείμματα των λαδιών	10.552.284	5.360.414	96,86%	3,60%
2818'	Κορουνδίο τεχνητό, χημικά καθορισμένο ή μη. Οξειδίο του αργιλίου. Υδροξείδιο του αργιλίου	7.213.856	5.269.462	36,90%	2,46%
5201'	Βαμβάκι, μη λαναρισμένο ούτε χτενισμένο	5.051.114	4.611.646	9,53%	1,72%
6006'	Άλλα πλεκτά υφάσματα	4.286.331	2.847.133	50,55%	1,46%
2503'	Θείο κάθε είδους	2.904.007	190.153	1427,19%	0,99%
0301'	Ψάρια ζωντανά	2.302.689	2.716.529	-15,23%	0,79%
7612'	Δεξαμενές, βαρέλια, τύμπανα, μιτόνια, κουτιά και παρόμοια δοχεία	1.470.078	4.945.226	-70,27%	0,50%
3004'	Φάρμακα (εκτός από τα προϊόντα των κλάσεων 3002, 3005 ή 3006)	1.239.229	1.488.096	-16,72%	0,42%
3402'	Οργανικές ουσίες επιφανειακής δράσης (εκτός από σαπούνια). Παρασκευάσματα για πλύσιμο	1.168.116	1.750.044	-33,25%	0,40%
3808'	Εντομοκτόνα, ποντικοφάρμακα, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα, ανασχετικά της βλάστησης κ.α.	750.296	649.669	15,49%	0,26%
4410'	Πλάκες-διαφράγματα από μικρά τεμάχια και παρόμοιες πλάκες-διαφράγματα από ξύλο	698.986	436.982	59,96%	0,24%
2401'	Καπνά ακατέργαστα ή που δεν έχουν βιομηχανοποιηθεί. Απορρίμματα καπνού	634.607	1.239.550	-48,80%	0,22%
7411'	Σωλήνες από χαλκό	559.629	614.771	-8,97%	0,19%
7604'	Ράβδοι και είδη με καθορισμένη μορφή, από αργίλιο, π.δ.κ.α.	535.676	209.074	156,21%	0,18%
3923'	Είδη μεταφοράς ή συσκευασίας, από πλαστικές ύλες. Πόματα, καπάκια, καγούλια και άλλες διατάξεις κλεισίματος, από πλαστικές ύλες	513.271	333.770	53,78%	0,17%
8419'	Συσκευές και διατάξεις, για τη θέρμανση, το ψήσιμο, το καβούρδισμα, η απόσταξη, η διύλιση, η αποστείρωση, κ.α.	504.326	733.039	-31,20%	0,17%
3920'	Πλάκες, φύλλα, μεμβράνες, ταινίες και λουρίδες, από πλαστικές ύλες μη κυψελώδεις,	452.678	346.100	30,79%	0,15%
3204'	Χρωστικές ύλες συνθετικές οργανικές, έστω και καθορισμένης χημικής σύστασης που χρησιμοποιούνται για το χρωματισμό κάθε ύλης	450.131	559.561	-19,56%	0,15%

3809'	Προϊόντα για το κολλάρισμα ή το τελείωμα, επιταχυντές βαφής ή προσκόλλησης χρωστικών υλών και άλλα προϊόντα και παρασκευάσματα,	378.851	118.519	219,65%	0,13%
3802'	Άνθρακες ενεργοποιημένοι. Φυσικές ορυκτές ύλες ενεργοποιημένες. Άνθρακες ζωϊκής προέλευσης,	378.433	401.295	-5,70%	0,13%
5608'	Δίχτυα με δεμένους κόμπους, σε τόπια ή σε τεμάχια, για την αλιεία και άλλα δίχτυα έτοιμα,	341.462	477.308	-28,46%	0,12%
2302'	Πίτουρα εν γένει και άλλα υπολείμματα, έστω και συσσωματωμένα με μορφή σβόλων,	333.700	300.000	11,23%	0,11%
ΛΟΙΠΑ		6.350.864			
ΣΥΝΟΛΟ		293.326.754	144.283.503	103%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Επί των στοιχείων θα μπορούσαμε κατ' αρχήν να προβούμε στις εξής παρατηρήσεις:

Η θετική εξέλιξη των εξαγωγών μας οφείλεται κυρίως στη μεγάλη αύξηση των εξαγωγών σε πετρελαιοειδή κωδικός Σ.Ο. 2710, Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά 239,79%, ενώ εκτοξεύθηκαν οι εξαγωγές στους κωδικούς Σ.Ο. 2711 Αέρια πετρελαίου και άλλοι αέριοι υδρογονάνθρακες (231,63%) και Σ.Ο. 2713 Οπτάνθρακας (κοκ) από πετρέλαιο, άσφαλτος από πετρέλαιο και άλλα υπολείμματα των λαδιών (96,86%). Αύξηση παρουσίασε και το σταθερά πρώτο εξαγόμενο προϊόν μας πλην πετρελαιοειδών κωδ. Σ.Ο. 1001 Σιτάρι και σμιγάδι (21,52%). Μεγάλη άνοδο είχε και το προϊόν κωδ. Σ.Ο. 2503 Θείο κάθε είδους, οι εξαγωγές του οποίου υπερδεκαπλασιάστηκαν. Επίσης, σημαντική αύξηση είχαν οι εξαγωγές στις κατηγορίες κωδ. Σ.Ο. 6006 Άλλα πλεκτά υφάσματα (50,55%), κωδ. Σ.Ο. 7604, Ράβδοι και είδη με καθορισμένη μορφή, από αργίλιο (156,21%), κωδ. Σ.Ο. 2818 Κορούνδιο τεχνητό, χημικά καθορισμένο ή μη, Οξειδίο του αργιλίου. Υδροξείδιο του αργιλίου (36,90%), κωδ. Σ.Ο. 3923 Είδη μεταφοράς ή συσκευασίας, από πλαστικές ύλες. Πώματα, καπάκια, καψούλια κ.α. (53,78%), κωδ. Σ.Ο. 3808 Εντομοκτόνα, ποντικοφάρμακα, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα, ανασχετικά της βλάστησης κ.α. (15,49%) και κωδ. Σ.Ο. 4410 Πλάκες-διαφράγματα από μικρά τεμάχια και παρόμοιες πλάκες-διαφράγματα από ξύλο (59,96%).

Πτωτικά κινήθηκαν τα εξής προϊόντα: κωδ. Σ.Ο 7612 Δεξαμενές, βαρέλια, τύπανα, μπιτόνια, κουτιά και παρόμοια δοχεία (-70,27%), Σ.Ο. 0301 Ψάρια ζωντανά (-15,23%), Σ.Ο. 3402 Οργανικές ουσίες επιφανειακής δράσης εκτός από σαπούνια, (-33,25%), Σ.Ο. 3004 Φάρμακα (-16,72%) και Σ.Ο. 2401 Καπνά ακατέργαστα ή που δεν έχουν βιομηχανοποιηθεί. Απορρίμματα καπνού (-48,80%). Σημειώνουμε ότι για τα φάρμακα και τα καπνά οι προμήθειες της Τυνησίας γίνονται μέσω διεθνών διαγωνισμών αντίστοιχων κρατικών οργανισμών και για το λόγο αυτό παρουσιάζονται ετήσιες μεταβολές και αυξομειώσεις στις εξαγωγές μας.

Σημειώνουμε πάντως ότι τα πετρελαιοειδή καταλαμβάνουν πολύ μεγάλο ποσοστό των εξαγωγών μας για το 2018 και, καθώς οι εξαγωγές των εν λόγω προϊόντων είναι ευμετάβλητες και εξαρτώμενες από την εκάστοτε συγκυρία, δεν εγγυώνται σταθερά ανοδική πορεία των διμερών συναλλαγών. Θα πρέπει επομένως να επιδιωχθεί η μεγαλύτερη διαφοροποίηση των εξαγόμενων στην Τυνησία προϊόντων μας. Σημειώνουμε πάντως ότι οι ελληνικές εξαγωγές έχουν να αντιμετωπίσουν δύο βασικές δυσκολίες: Τη ραγδαία υποτίμηση του τυνησιακού νομίσματος έναντι του ευρώ κατά την τελευταία διετία που έχει καταστήσει πολύ ακριβότερα τα προϊόντα μας και τη λήψη μέτρων από τυνησιακής πλευράς για περιορισμό του εμπορικού ελλείμματος (κυρίως πρόσθετοι τεχνικοί έλεγχοι).

Αντίστοιχα, τα βασικά τυνησιακά προϊόντα που προϊόντα που εισήχθησαν στη χώρα μας για το 2018 είναι τα εξής:

ΚΩΔ. CN4	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	2018 (ευρώ)	2017 (ευρώ)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2017 2018	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
2709'	Λάδια ακατέργαστα, από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά (ακατέργαστο πετρέλαιο)	20.208.944	-		41,78%
2523'	Τσιμέντα υδραυλικά,	4.039.215	3.715.475	8,71%	8,35%
4803'	Χαρτί καθαριότητας (υγείας), για πετσέτες χεριών κ.α.	3.769.700	3.718.388	1,38%	7,79%
2711'	Αέρια πετρελαίου και άλλοι αέριοι υδρογονάνθρακες	3.512.010	25.008	13943,55%	7,26%
2501'	Αλάτι, Θαλάσσιο νερό	2.752.083	3.880.743	-29,08%	5,69%
0307'	Μαλάκια, κατάλληλα για τη διατροφή του ανθρώπου, έστω και χωρίς το όστρακό τους, ζωντανά, νοπά, σε απλή ψύξη κ.α.	2.244.384	1.627.536	37,90%	4,64%
7602'	Απορρίμματα και θραύσματα, από αργίλιο	2.100.027	1.746.860	20,22%	4,34%
8903'	Θαλαμγοί (γιωτ) και άλλα σκάφη αναγνής ή αθλητισμού. Κωπήλατοι λέμβοι και μονόξυλα (κανώ)	1.558.656	1.448.855	7,58%	3,22%
0804'	Χουρμάδες, σύκα, ανανάδες, κ.α. νοπά ή ξερά	1.192.352	857.795	39,00%	2,47%
2826'	Φθοριούχα. Φθοριοπυριτικά, φθοριαργυλικά και άλλα σύμπλοκα άλατα του φθορίου	871.759	1.017.983	-14,36%	1,80%
0511'	Προϊόντα ζωικής προέλευσης, π.δ.κ.α.. Ζώα μη ζωντανά όλων των ειδών, ακατάλληλα για τη διατροφή του ανθρώπου	804.956	1.415.831	-43,15%	1,66%
7804'	Πλάκες, ελάσματα, ταινίες και φύλλα, από μόλυβδο. Σκόνης και ψήγματα από μόλυβδο	742.691	-		1,54%
8712'	Δίτροχα ποδήλατα και άλλα ποδήλατα χωρίς κινητήρα	701.405	510.782	37,32%	1,45%
9018'	Όργανα και συσκευές για ιατρική, χειρουργική, οδοντιατρική ή κτηνιατρική χρήση,	531.877	704.794	-24,53%	1,10%
0302'	Ψάρια, βρώσιμα, νοπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη	450.817	140.460	220,96%	0,93%
4419'	Είδη από ξύλο για το τραπέζι ή την κουζίνα	391.608	306.456	27,79%	0,81%
4420'	Ξυλεία με ενσωματωμένες ψηφίδες και ξυλεία με κολλημένα διακοσμητικά στοιχεία. Μικρά κιβώτια, θήκες τιμαλφών κ.α.	388.411	401.153	-3,18%	0,80%
6109'	Τι-σερτ και φανελάκια, πλεκτά	271.855	200.176	35,81%	0,56%
6204'	Κουστουμια-ταγιέρ, σύνολα, ζακέτες, φορέματα, φούστες, φούστες-παντελόνια για γυναίκες	264.271	487.822	-45,83%	0,55%
7616'	Τεχνουργήματα από αργίλιο, π.δ.κ.α.	133.464	121.787	9,59%	0,28%
4421'	Τεχνουργήματα από ξύλο, π.δ.κ.α.	132.799	85.559	55,21%	0,27%
6907'	Πλακάκια και πλάκες για επικάλυψη δαπέδου ή τοίχου, από κεραμειτικές ύλες, μη υαλωμένα,	131.754	120.856	9,02%	0,27%
2835'	Φωσφινικά υποφωσφορώδη, φωσφονικά φωσφορώδη, φωσφορικά και πολυφωσφορικά	119.822	103.103	16,22%	0,25%
6910'	Νεροχύτες, νιπτήρες, κολόνες νιπτήρων, μπανιέρες, λεκάνες καθαριότητας κ.α.	100.859	102.158	-1,27%	0,21%
8431'	Μέρη που αναγνωρίζονται ότι προορίζονται αποκλειστικά ή κυρίως για τις μηχανές και συσκευές των κλάσεων 8425 έως 8430, π.δ.κ.α.	86.152	-		0,18%
ΛΟΙΠΑ		867.182			
ΣΥΝΟΛΟ		48.369.053	24.713.903	96%	

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σε ότι αφορά στις εισαγωγές τα προϊόντα με τη μεγαλύτερη αύξηση ήταν στα προϊόντα κωδ. Σ.Ο. 2711 Αέρια πετρελαίου και άλλοι αέριοι υδρογονάνθρακες οι οποίες

πολλαπλασιάστηκαν, κωδ. Σ.Ο. 0307 Μαλάκια, κατάλληλα για τη διατροφή του ανθρώπου (37,90%), κωδ. Σ.Ο. 0804 Χουρμάδες, σύκα, ανανάδες, κ.α. νωπά ή ξερά (39,00%), κωδ. Σ.Ο. 7602 Απορρίμματα και θραύσματα, από αργίλιο (20,22%), κωδ. Σ.Ο. 8712 Δίτροχα ποδήλατα και άλλα ποδήλατα χωρίς κινητήρα (37,32%), κωδ. Σ.Ο. 0302 Ψάρια, βρώσιμα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη (220,96%), κωδ. Σ.Ο. 6109 Τι-σερτ και φανελάκια, πλεκτά (35,81%), κωδ. Σ.Ο. 4421 Τεχνουργήματα από ξύλο (55,21%).

Συμπερασματικά εξακολουθούμε να θεωρούμε ότι παρά το μικρό της μέγεθος, την υποτίμηση του τυνησιακού νομίσματος και τα μέτρα εξισορρόπησης του εμπορικού της ελλείμματος που λαμβάνονται κατά καιρούς και τα οποία έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις ελληνικές εξαγωγές, η Τυνησιακή αγορά παρουσιάζει μακροπρόθεσμα θετικές προοπτικές ως προορισμός των ελληνικών εξαγωγών τόσο μέσω της ενίσχυσης των δυναμικών κλάδων όπως δομικά υλικά και φάρμακα αλλά και με την περαιτέρω διαφοροποίηση των ελληνικών εξαγωγικών προϊόντων.

2. Προτάσεις για αύξηση εξαγωγών

Η χώρα είναι ίση σχεδόν σε πληθυσμό με την Ελλάδα και παράγει πολλά ομοειδή προϊόντα, κυρίως γεωργικά. Τα γεωργικά προϊόντα που εισάγονται στην Τυνησία εξαιρούνται από τη Συμφωνία Σύνδεσης Ε.Ε.-Τυνησίας και επιβαρύνονται με υψηλούς δασμούς. Ένα μεγάλο μέρος των εξαγωγών μας στηρίζεται σε πρώτες ύλες οι οποίες έχουν διακυμάνσεις σύμφωνα με τις ανάγκες της εγχώριας παραγωγής ή είναι εύκολο να βρεθούν σε άλλες χώρες με χαμηλότερες τιμές.

Όσον αφορά τις ελληνικές εξαγωγές, το 2018 παρατηρήθηκε μεγάλη άνοδος αυτών σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Για τη σταθεροποίηση των εξαγωγών μας η συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις, η διοργάνωση εμπορικών αποστολών, οι μεμονωμένες επισκέψεις επιχειρηματιών αποτελούν το πρώτο βήμα για την προσέγγισή της αγοράς.

Προϊόντα που θα μπορούσαν να έχουν καλές προοπτικές για τις ελληνικές εξαγωγές είναι: Δημητριακά, ιδιαίτερα σε περιόδους ξηρασίας (σίτος, κριθάρι, αραβόσιτος), φυτικά έλαια, βαμβάκι, ιατρικά μηχανήματα, φάρμακα και προϊόντα φαρμακείου, δομικά υλικά (αλουμίνιο, χάλυβας, μάρμαρο, πλαστικό, είδη θερμομόνωσης, ξυλεία), καπνός - τσιγάρα, τηλεπικοινωνιακό υλικό, συσκευές κλιματισμού-θέρμανσης (θερμοσίφωνες), αρδευτικά συστήματα, γεωργικός εξοπλισμός, (π.χ. θεριστικές μηχανές, τρακτέρ) είδη υγιεινής, βαμβάκι - υφάσματα, προϊόντα βιοτεχνολογίας.

Επισημαίνονται οι ευκαιρίες συμμετοχής ελληνικών εταιριών σε έργα υποδομής, κυρίως σε αυτά που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε., την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Η Ελλάδα δεν είναι μέλος της Αφρικανικής Τράπεζας Επενδύσεων, με αποτέλεσμα να αποκλείεται η συμμετοχή ελληνικών εταιριών στα χρηματοδοτούμενα από την Τράπεζα έργα. Αυτό θα μπορούσε να ξεπεραστεί με την δημιουργία κοινών επιχειρήσεων (joint ventures) ελληνικών κατασκευαστικών με μεγάλες τυνησιακές με σκοπό την κατάκτηση της αφρικανικής αγοράς.

Οι Τυνησιοί ενδιαφέρονται και για μεταφορά τεχνογνωσίας σε τομείς όπου Ελλάδα παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα π.χ. στη γεωργία, στον τουρισμό, στη διαχείριση λιμένων.

3. Επενδύσεις

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του αρμόδιου Γραφείου Foreign Investment Promotion Agency «FIPA-Tunisia» <http://www.investintunisia.tn> οι ελληνικές επενδύσεις – εκτός του τομέα ενέργειας (για τον οποίο δεν μας διέθεσαν στοιχεία} ως τα τέλη του 2017 είχαν ως εξής: Αριθμός Επενδύσεων 10, Επενδεδυμένο Κεφάλαιο 10,745 εκ. τунησιακά δηνάρια (4,298 εκ. ευρώ περίπου), σε εταιρείες που το σύνολο των επενδεδυμένων κεφαλαίων φθάνει τα 40,905 εκ τун. δηνάρια και προσφέρουν απασχόληση σε 574 άτομα.

Ευκαιρίες παρουσιάζονται στους τομείς των κατασκευών, των δομικών υλικών, της ναυτιλίας, των υδρογονανθράκων, της παραγωγής ενέργειας, των ΑΠΕ, της αεροπλοΐας, των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και σε βιομηχανίες έντασης εργασίας με εξαγωγικό προσανατολισμό όπως η κλωστοϋφαντουργία και ορισμένες βιομηχανίες μηχανολογικού ή ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

Επενδύσεις Τунησιων στην Ελλάδα: Η Κεντρική Τράπεζα Τунησίας θέτει περιορισμούς για τις επενδύσεις των τунησιακών επιχειρήσεων στο εξωτερικό (οι περιορισμοί αφορούν το μέγεθος των επιχειρήσεων και τη μεταφορά των κεφαλαίων). Αναφέρεται, ενδεικτικά, ότι η μεταφορά κεφαλαίων τунησιακών εταιριών για επενδύσεις στο εξωτερικό, με ορισμένες εξαιρέσεις, υπόκειται σε περιορισμούς που έχουν σχέση με τον κύκλο εργασιών κατά την προηγούμενη οικονομική χρήση καθώς και το σκοπό μεταφοράς των κεφαλαίων: χρηματοδότηση υποκαταστημάτων, θυγατρικών εταιριών ή συμμετοχή σε επιχειρήσεις του εξωτερικού.

4. Δράσεις Οικονομικής Διπλωματίας

Απαντήσεις αιτημάτων συνεργασίας ελληνικών και τунησιακών εταιρειών

Το 2018 το Γραφείο Ο.Ε.Υ. Τύνιδας επεξεργάστηκε 75 αιτήματα ελληνικών επιχειρήσεων που αφορούσαν σε πληροφόρηση για την τунησιακή αγορά, εύρεση συνεργατών επίλυση διαφορών, συνδρομή σε πρακτικές ανάγκες κατά την εδώ επίσκεψη επιχειρηματιών κ.α.. Στην Τунησία δεν υπάρχουν ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων με υψηλό βαθμό αξιοπιστίας. Οι απαντήσεις στα αιτήματα των επιχειρηματιών προκύπτουν μετά από έρευνες αγοράς, έρευνα σε εξειδικευμένα περιοδικά, οδηγούς εκθέσεων, τηλεφωνική επικοινωνία κ.τ.λ.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν για προσέλκυση Επενδύσεων και επιχειρηματική συνεργασία

Συμμετοχή Γραφείου σε προετοιμασία, οργάνωση και συναντήσεις επίσκεψης ΥΦΥΠΕΞ κ. Κατρούγκαλου στην Τунησία (11-12.2.2018) καθώς και παρακολούθηση της εξέλιξης των θεμάτων που ετέθησαν.

Συμμετοχή προϊσταμένου Γραφείου ΟΕΥ και ενημέρωση ελληνικών εταιρειών του κλάδου στη 2η Ημερίδα «Επιχειρείν στον Αραβικό Κόσμο» που διοργάνωσε το Αραβοελληνικό Επιμελητήριο στις 22/3/2018. Επίσης συμμετοχή και σε ενημερωτική εκδήλωση του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθηνών στις 23/3/2018. Υπήρξε και προσωποποιημένη πληροφόρηση κατά τις Β2Β συναντήσεις με ενδιαφερόμενες εταιρείες.

Ενημέρωση τунησιακών φορέων και μεγάλων επιχειρήσεων για τις Εκθέσεις της Helexpro και των Ποσειδωνίων 2018. Στα Ποσειδώνια συμμετείχαν τα τунησιακά ναυπηγεία CMR Tunisia. Στις Εκθέσεις της Helexpro υπήρξαν επισκέψεις 7 τунησιακών εταιρειών στην AGROTICA 6 στην INFACOMA-AQUATHERM και 4 στην DETROP Boutique-ARTOZYMA.

Ενημέρωση τунησιακών φορέων για 7ο Αραβοελληνικό Forum που διοργάνωσε το Αραβοελληνικό Επιμελητήριο.

Συναντήσεις με Τυνήσιους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα κατάρτισης και περιβαλλοντικής συνεργασίας για τη Μεσόγειο Odyssea που υλοποιεί το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο και της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας συνεργασίας των μεσογειακών χωρών PRIMA (ΓΓΕΤ).

Ενημέρωση ελληνικών φορέων για προγράμματα διδυμοποίησης στην Τυνησία.

Λοιπές δράσεις για την Προώθηση Εξαγωγών

Επίσκεψη και δημιουργία επαφών σε κλαδικές εκθέσεις κατασκευών Salon International de la Construction et du Bâtiment « Carthage 2018» στην Τύνιδα.(19-25/3/2018).καθώς και στην ετήσια Έκθεση Batimagreb , αγροτικού εξοπλισμού SIAT 2018 Salon International de l'Investissement Agricole et de la Technologie, Περιβαλλοντικών Τεχνολογιών ENVIROTEC & ENERGIE EXPO 2018, Τεχνολογίας SITIC AFRICA Salon International des Technologies de l'Information et de la Communication, Διεθνή Έκθεση πόλης Sfax, Τουριστική Έκθεση Marche International Du Tourisme. κ.α.

Συναντήσεις με εκπροσώπους της εδώ μεγαλύτερης εργοδοτικής Ένωσης Tunisian Confederation of Industry, Trade and Handicrafts (Union tunisienne de l'industrie, du commerce et de l'artisanat – UTICA) και συμμετοχή στο 2ο εθνικό συνέδριο της σημαντικής ένωσης επιχειρήσεων Confédération des Entreprises Citoyennes de Tunisie (CONNECT) (14/11).

Δράσεις για την Άρση των Εμποδίων Πρόσβασης στην Αγορά

Επίλυση προβλημάτων ελληνικών εταιρειών αλουμινίου Alkiplus με τунησιακά τελωνεία και SPANOS SA . Συνεργασία και κοινές δράσεις με συναδέλφους εμπορικούς Συμβούλους ΚΜ της ΕΕ και εδώ Αντιπροσωπείας για την άρση μη δασμολογικών εμποδίων που η τунησιακή πλευρά λαμβάνει ως μέτρα περιορισμού εισαγωγών και μείωσης εμπορικού ελλείμματος.

Επίσκεψη στον εμπορικό λιμένα Rades της Τύνιδας και ενημέρωση για τελωνειακές διαδικασίες.(Οκτ. 2018) Συμμετοχή σε ημερίδες για την υπό διαπραγμάτευση Συμφωνία ALECA (Accord de Libre-Echange Approfondi et Complet - Σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών) μεταξύ Ε.Ε.-Τυνησίας συναντήσεις.

Υποβοήθηση εγγραφής ελληνικών εταιρειών στο μητρώο προμηθευτών του τунησιακού δημοσίου μέσω του συστήματος TUNEPS.

Εκπόνηση ερευνών αγοράς για Παραγωγή Ελαιοκομικής Περιόδου Τунησίας 2018-2019 και τις Επενδύσεις στον Αγροτικό Τομέα και σε Αγροτικά Μηχανήματα στην Τунησία.

Ενέργειες για την υποστήριξη των Κλάδων Ενδιαφέροντος

Δομικά Υλικά

Προετοιμασία και Αποστολή αντιπροσώπων έξι (6) τунησιακών εταιρειών σε Διεθνή Έκθεση INFACOMA-AQUATHERM 2018 (9 -12.2.2018).

Συναντήσεις, δικτύωση και επαφές σε ελληνικές εταιρείες που επισκέφθηκαν την Τύνιδα (πχ ΤΕΜΑΚ, Μαγνήσαλης κ.α.)

Παρουσίαση κλάδου δομικών υλικών και κατασκευών σε επίσκεψη μας σε Διεθνή Έκθεση Σφαξ (29-30/6/2018).

Εφοδιασμός Ενδιαφερομένων Ελληνικών Επιχειρήσεων με Υλικό για Τунησία και καταλόγους.

Παροχή καταλόγων με ελληνικές εταιρείες δομικών υλικών σε Τунήσιους ενδιαφερόμενους.

Ενημέρωση ελληνικών εταιρειών του κλάδου στη διάρκεια της 2η Ημερίδας «Επιχειρείν στον Αραβικό Κόσμο» που διοργάνωσε το Αραβοελληνικό Επιμελητήριο στις 22/3/2018.

Επίσης συμμετοχή και σε ενημερωτική εκδήλωση του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθηνών στις 23/3/2018. Υπήρξε και προσωποποιημένη πληροφόρηση κατά τις Β2Β συναντήσεις με ενδιαφερόμενες εταιρείες.

Κατασκευαστικός Τομέας

Ενημέρωση Επιμελητηρίων και Συνδέσμων για δημόσια έργα και διαγωνισμούς (π.χ Κατασκευή Σταθμού Λεωφορείων, Μονάδων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας κ.α.) Ως αποτέλεσμα έχει εκκινήσει το ενδιαφέρον των ελληνικών κατασκευαστικών και ήδη τρεις ελληνικές εταιρείες έχουν συμμετοχή σε διαγωνισμούς κατασκευών των οποίων τα αποτελέσματα θα έχουμε εντός του 2019 (ΜΕΤΚΑ ΕΓΝ, ΑΡΧΙΡΟΔΟΝ και ΗΕLECTOR).

Επίσκεψη και Επαφές στη μεγάλη ανα διετία Έκθεση Salon International de la Construction et du Bâtiment « Carthage 2018» στην Τύνιδα.(19-25/3/2018).καθώς και στην ετήσια Έκθεση Batimagreb.

Παρουσίαση κλάδου δομικών υλικών και κατασκευών σε επίσκεψη μας σε Διεθνή Έκθεση Σφαξ (29-30/6/2018).

Ενημέρωση ελληνικών εταιρειών του κλάδου στη διάρκεια της 2η Ημερίδας «Επιχειρείν στον Αραβικό Κόσμο» που διοργάνωσε το Αραβοελληνικό Επιμελητήριο στις 22/3/2018.

Επίσης συμμετοχή και σε ενημερωτική εκδήλωση του Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Αθηνών στις 23/3/2018. Υπήρξε και προσωποποιημένη πληροφόρηση κατά τις B2B συναντήσεις με ενδιαφερόμενες εταιρείες.

Εφοδιασμός Ενδιαφερομένων Ελληνικών Επιχειρήσεων με Υλικό για Τυνησία και καταλόγους.

Ετήσιες Εκθέσεις

Το Γραφείο μας συνέταξε, απέστειλε σε φορείς στην Ελλάδα και ανήρτησε στον ιστότοπο AGORA την ετήσια Έκθεση για την Τυνησιακή Οικονομία και για την εξέλιξη των διμερών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων για το 2017.

Επίσης, προέβη σε ριζική αναθεώρηση και επικαιροποίηση του Οδηγού Επιχειρείν Τυνησίας σύμφωνα και με τις κατευθυντήριες γραμμές της αρμόδιας Β1 Δ/σης για κατάρτιση ενιαίας μορφής Οδηγών Επιχειρείν από τα Γραφεία ΟΕΥ.

Ενημέρωση για διαγωνισμούς στην Τυνησία

Το Γραφείο μας πληροφόρησε τους αρμόδιους συλλογικούς φορείς και τα Επιμελητήρια της χώρας μας για τους σημαντικούς δημόσιους διαγωνισμούς που έλαβαν χώρα στην Τυνησία κατά το 2017 με έμφαση στην προμήθεια φαρμάκων, στα δημόσια έργα, και την ενέργεια. Όλες οι σχετικές ενημερώσεις αναρτήθηκαν στην ηλεκτρονική πύλη “Agora”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

1. Πρόγραμμα Στήριξης Τυνησιακής Οικονομίας από την Παγκόσμια Τράπεζα

Το καλοκαίρι του 2018, η Παγκόσμια Τράπεζα ανακοίνωσε ένα σχέδιο υποστήριξης των βασικών μεταρρυθμίσεων στην Τυνησία ύψους 500 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Ως βασικοί στόχοι του προγράμματος αναφέρονται η προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων, η δημιουργία ευκαιριών για τις μικρές επιχειρήσεις, και παράλληλα η προστασία των εύλωτων νοικοκυριών και η αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας.

Το πρόγραμμα θα υποστηρίξει συγκεκριμένες δράσεις για την απλούστευση των διαδικασιών εισαγωγών και εξαγωγών, θα διευκολύνει τις μικρές επιχειρήσεις να αποκτήσουν πρόσβαση σε πιστώσεις και να υποβάλουν προσφορές για δημόσιες συμβάσεις, θα ενισχύσει δράσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης και θα στηρίξει τη βιώσιμη διαχείριση του ενεργειακού τομέα.

Το πρόγραμμα, υπό την ονομασία «Πλαίσιο πολιτικής για την ανάπτυξη των επενδύσεων, της ανταγωνιστικότητας και της ενσωμάτωσης» σχεδιάστηκε για να βοηθήσει στην υλοποίηση σημαντικών στόχων που περιγράφονται στο πενταετές σχέδιο ανάπτυξης της τυνησιακής κυβέρνησης 2016-20.

Έμφαση δίνεται στη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος και στην εφαρμογή των νέων επενδυτικών νόμων, καθώς και στην απλοποίηση των τελωνειακών διαδικασιών με ψηφιοποίηση πολλών εξ' αυτών. Όπως προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία, η διαδικασία των δημόσιων συμβάσεων επίσης θα καταστεί αποκλειστικά ηλεκτρονική για να διευκολυνθεί η υποβολή προσφορών, με στόχο το 20% των δημόσιων συμβάσεων να ανατίθενται στις μικρές επιχειρήσεις.

Άλλο σημαντικό σκέλος του προγράμματος είναι η βελτίωση των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας και η επέκταση της πρόσβασης σε μικροπιστώσεις. Επιδιώκεται καλύτερη στόχευση ώστε να διασφαλίζεται ότι τα κοινωνικά προγράμματα θα φτάνουν σε όσους τα χρειάζονται περισσότερο και με μεγαλύτερο ποσό πληρωμών στους δικαιούχους. Το ανώτατο όριο για τα δάνεια μικροπίστωσης θα διπλασιαστεί από 20.000 σε 40.000 τυνησιακά δηνάρια, ώστε να αυξηθεί το φάσμα των πιθανών δικαιούχων, με χρηματοδότηση και σε νεοσύστατες επιχειρήσεις που ξεκινούν από άνεργους νέους ή πρόσφατους αποφοίτους πανεπιστημίων. Ο στόχος θα είναι επίσης να αυξηθεί ο όγκος των δανείων από τα 731 εκατομμύρια σε 1.175 εκατομμύρια τυνησιακά δηνάρια, με 600 εκατομμύρια για γυναίκες. Οι μικροπιστώσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τους ανθρώπους στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, οι οποίοι έχουν λιγότερες επιλογές για πρόσβαση στην πίστωση.

Τέλος, στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται και η στήριξη της μεταρρύθμισης του τομέα της ενέργειας για να καταστεί οικονομικά βιώσιμος και να επιτευχθεί ο στόχος της παραγωγής του 30% του συνόλου της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές έως το 2030. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα ένα κρίσιμο βήμα θα είναι η άρση των επιδοτήσεων ενέργειας, που ασκούν μεγάλη πίεση στον εθνικό προϋπολογισμό και ωφελούν τους πλούσιους, που καταναλώνουν περισσότερη ενέργεια από τους φτωχούς. Η άρση των επιδοτήσεων θα επιτρέψει την αναπροσανατολισμό των δημόσιων πόρων προς τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας. Εξίσου σημαντική είναι η προσαρμογή των τιμών με στόχο την αύξηση της οικονομικής απόδοσης του τομέα, ώστε να επιτευχθεί η προσέλκυση επενδύσεων και η χρηματοδότηση που απαιτείται για τη μετάβαση στην ανανεώσιμη ενέργεια.

2. Συνεργασία ΔΝΤ και Τυνησιακής Κυβέρνησης

Το ΔΝΤ και η τυνησιακή κυβέρνηση συμφώνησαν το Μάιο του 2016 σε ένα χρηματοδοτικό εργαλείο, το IMF Extended Fund Facility (EFF) ύψους 2,9 δις δολ. ΗΠΑ και διάρκειας 48 μηνών με σκοπό την υποστήριξη του προγράμματος οικονομικών μεταρρυθμίσεων: μακροοικονομική σταθερότητα, μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα, βελτίωση επιχειρηματικού κλίματος κ.α. Το πρόγραμμα υπόκειται σε οκτώ αξιολογήσεις και το επιτόκιο είναι 2% σε μέση ετήσια βάση.

Μέσω αυτού λαμβάνονται μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής και επιτάχυνσης των μεταρρυθμίσεων. Επι μέρους στόχοι είναι η αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, η επίτευξη περισσότερων φορολογικών εσόδων, η «εκλογίκευση» των απολαβών του δημοσίου τομέα, η βελτίωση της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Όλα τα ανωτέρω θα συμβάλλουν σε μεγαλύτερα ποσοστά ανάπτυξης και δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στις προσπάθειες εξυγίανσης του τραπεζικού τομέα, των δημόσιων οργανισμών, της προστασίας των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και της αποτελεσματικής αντιμετώπισης της διαφθοράς. Το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα της κυβέρνησης που υποστηρίζεται από τη συμφωνία με το ΔΝΤ, στοχεύει στην ενίσχυση της ανάκαμψης, τη σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους, ενθαρρύνοντας παράλληλα τις επενδύσεις και την ανάπτυξη με δημιουργία θέσεων εργασίας από τον ιδιωτικό τομέα. Η νομισματική πολιτική επικεντρώνεται στην καταπολέμηση του πληθωρισμού, στη συνεχή ευελιξία των συναλλαγματικών ισοτιμιών και στην ενίσχυση των διεθνών συναλλαγματικών αποθεμάτων. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που υποστηρίζονται στο πλαίσιο του προγράμματος, εστιάζουν στη βελτίωση της διακυβέρνησης, του επιχειρηματικού κλίματος, των φορολογικών θεσμών και του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Το πλαίσιο της συνεργασίας καθώς και τακτικές εκτιμήσεις για την τυνησιακή οικονομία είναι διαθέσιμες στον ιστοτόπο <http://www.imf.org/external/country/TUN/index.htm>

3. Έμφαση Τυνησίας στην Αφρικανική Αγορά

Η τυνησιακή οικονομική διπλωματία και η επιχειρηματική εξωστρέφεια, κατά τα τελευταία χρόνια, εστιάζει όλο και περισσότερο στην αφρικανική ήπειρο, προορισμός που είχε παραμεληθεί εξ αιτίας του προσανατολισμού της χώρας στην ευρωπαϊκή αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνουν χώρα τόσο επισκέψεις, επιχειρηματικές αποστολές, συμμετοχές με εθνικό περίπτερο σε σημαντικές εκθέσεις σε αφρικανικές πρωτεύουσες, όσο και διοργάνωση συνεδρίων για την ανάπτυξη της Αφρικής στην Τύνιδα.

Μεγάλη σχετική διοργάνωση ήταν το African Economic Forum, (Τύνιδα 24-25/4/2018) με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των αφρικανικών χωρών, τη συνεργασία δημόσιου τομέα με τον ιδιωτικό, την ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών, την προώθηση των επενδύσεων και τη δημιουργία συμπράξεων επί υλοποίησης προγραμμάτων. Διοργανωτές ήταν το τυνησιακό Υπουργείο Εμπορίου, σε συνεργασία με την Αραβική Τράπεζα Οικονομικής Ανάπτυξης στην Αφρική (BADEA), την Διεθνή Εταιρεία Χρηματοδότησης του Ισλαμικού Εμπορίου (ITFC) και τη Γερμανική Υπηρεσία Διεθνούς Συνεργασίας (GIZ). Συμμετείχαν 38 αφρικανικές χώρες με 140 επισήμους από τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, δωρητές και επίσημοι. Υπήρξαν επιμέρους τομεακά εργαστήρια αφιερωμένα

στις υποδομές και τα δημόσια έργα στην Αφρική, τη σύγχρονη τεχνολογία, την υγεία, την ανώτερη εκπαίδευση, την απασχόληση, τη γεωργία και την αγροτική βιομηχανία, τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στην παρέμβασή του ο Τυνησίος Πρωθυπουργός κ. Youssef Chahed αναφέρθηκε στις ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης της Αφρικής με βάση τους δημογραφικούς και χρηματοοικονομικούς δείκτες. Τόνισε ότι η Τυνησία στοχεύει στην εξάλειψη της φτώχειας, στην καταπολέμηση της ανεργίας και της κοινωνικής ανισότητας και στην βιώσιμη ανάπτυξη.

Προωθείται η απευθείας ναυτιλιακή σύνδεση Τυνησίας – Σενεγάλης - Γκάνας από την εταιρεία Compagnie Tunisienne de Navigation. Η σύνδεση αναμένεται να δώσει ώθηση στο εμπόριο αγαθών. Επίσης νέες απ' ευθείας αεροπορικές συνδέσεις με αφρικανικές χώρες όπως το Σουδάν, που θα προστεθούν στις πρόσφατες με Conakry (Γουινέα) και Cotonou (Μπενίν).

Σύμφωνα με την κυβερνητική προσέγγιση, η στροφή προς την Αφρικανική αγορά είναι υψίστης σημασίας για την προώθηση των προϊόντων της Τυνησίας καθώς στοχεύει σε μια ισχυρότερη εταιρική σχέση Νότου-Νότου και σε ενίσχυση του εμπορίου μεταξύ των αφρικανικών χωρών. Προσβλέπει επίσης στον εντοπισμό μεγαλύτερων ευκαιριών συνεργασίας μεταξύ οικονομικών και θεσμικών φορέων στην αφρικανική ήπειρο.

Από πλευράς μας σημειώνουμε ότι η στροφή αυτή της Τυνησίας στην Αφρική έχει ενδιαφέρον για τις ελληνικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα τις κατασκευαστικές, οι οποίες θα μπορούσαν, ενδεχομένως, μέσω της συνεργασίας ή δημιουργίας μεικτών επιχειρήσεων με αντίστοιχες τυνησιακές - οι οποίες έχουν καλύτερη πρόσβαση σε πληροφόρηση και χρηματοδότηση από αφρικανικά αναπτυξιακά, χρηματοδοτικά ιδρύματα – να συμμετέχουν σε έργα, κρατικούς διαγωνισμούς κ.α.

3.1 Προσχώρηση Τυνησίας στην Κοινή Αγορά Ανατολικής και Νότιας Αφρικής (COMESA)

Τον Ιούλιο του 2018, η Τυνησία κατέστη επίσημα το 20ο μέλος της Κοινής Αγοράς για την Ανατολική και τη Νότια Αφρική (Common Market for Eastern and Southern Africa COMESA), στη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής των κρατών μελών αυτής, που πραγματοποιήθηκε στη Λουσάκα, πρωτεύουσα της Ζάμπια. Η συνθήκη προσχώρησης της χώρας υπεγράφη από τον τυνήσιο ΥΠΕΞ κ. Khemaies Jhinaoui παρουσία και του υπουργού εμπορίου κ. Omar El Behi. Στην ομιλία που ο κ. Jhinaoui εκφώνησε εκ μέρους του τυνήσιου Προέδρου κ. Beji Caid Essebsi, δινόταν έμφαση στη βούληση της Τυνησίας να εστιάσει στον αφρικανικό χώρο, και με βάση τις αρχές της αλληλεγγύης, της συμπληρωματικότητας και της ενσωμάτωσης, να συμβάλει αποτελεσματικά στις δράσεις της σημαντικής αυτής περιφερειακής ομάδας, ήτοι την οικονομική και εμπορική συνεργασία μεταξύ των μελών με στόχο το κοινό συμφέρον.

Σύμφωνα με τις εδώ εκτιμήσεις, η ένταξη της χώρας στην COMESA αποτελεί μια ευκαιρία για τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, τους επενδυτές και τους επικεφαλής των βιομηχανικών και χρηματοπιστωτικών εταιρειών, για την επίτευξη εταιρικών σχέσεων με τους ομολόγους τους στα υπόλοιπα κράτη μέλη της ομάδας. Θεωρείται ότι ανοίγεται μια σημαντική αγορά για πολλά τυνησιακά προϊόντα καθώς και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς των βασικών υποδομών – κατασκευών, των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης, της υγείας, της βιομηχανίας τροφίμων, της μηχανικής, της λογιστικής και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Η διαδικασία για την ένταξη της Τυνησίας στην κοινή οικονομική αγορά COMESA των 20 αφρικανικών χωρών και 625 εκ. κατοίκων είχε ξεκινήσει τον Ιανουάριο του 2016. Το συνολικό ΑΕΠ του οικονομικού χώρου της COMESA υπολογίζεται σε περίπου 1,2 τρις δολ. ΗΠΑ, με ετήσια αξία εισαγωγών περίπου 170 δις δολ. και εξαγωγές ύψους 120 δις δολ. ΗΠΑ.

Η συμμετοχή στην COMESA (www.comesa.int/) θα επιτρέψει στην Τυνησία να συμμετέχει αυτόματα στην τριγωνική ζώνη ελεύθερων συναλλαγών που συγκροτείται από την COMESA, την Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής (EAC, www.eac.int) και την Κοινότητα Ανάπτυξης της Μεσημβρινής Αφρικής (SADC, www.sadc.int) και που αφορά σχεδόν τις μισές χώρες της ηπείρου και προσφέρει σημαντικές προοπτικές ενίσχυσης των οικονομικών και εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των αφρικανικών χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ' ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρά το μικρό της μέγεθος και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η οικονομία, θεωρούμε ότι η Τυνησιακή αγορά αξίζει να βρεθεί στο στόχαστρο των Ελλήνων εξαγωγέων τα επόμενα χρόνια. Και τούτο διότι παρουσιάζει θετικές προοπτικές ως προορισμός των ελληνικών εξαγωγών τόσο μέσω της ενίσχυσης των δυναμικών κλάδων όπως δομικά υλικά και φάρμακα αλλά και με την περαιτέρω διαφοροποίηση των ελληνικών εξαγωγίμων προϊόντων.

Η τυχόν βελτίωση των οικονομικών δεικτών και η επιτάχυνση της ανάπτυξης μελλοντικά θα συμβάλλουν σε αυτή την προοπτική. Πρέπει πάντως επί του παρόντος να αναφερθεί ότι διαγράφονται δύο αρνητικές εξελίξεις: α) η πορεία υποτίμησης του τυνησιακού δηναρίου έναντι του ευρώ από την άνοιξη του 2017 κ.ε. που καθιστά τα εισαγόμενα προϊόντα ιδιαίτερος ακριβά και οι Τυνησιοί εισαγωγείς ασκούν πιέσεις για χαμηλότερες τιμές από τους ξένους προμηθευτές. Η τάση αυτή πάντως έχει αρχίσει να αντιστρέφεται με τάσεις σταθεροποίησης από τα μέσα του 2019. β) η κυβερνητική προσπάθεια μείωσης του εμπορικού ελλείμματος και η συνολική πολιτική αποθάρρυνσης των «μη ζωτικής σημασίας» εισαγωγών. Μένει να διαπιστωθεί κατά πόσο τα δύο αυτά εμπόδια θα έχουν κάποιο μακροχρόνιο αντίκτυπο ή οι εξελίξεις στην τυνησιακή και παγκόσμια οικονομία θα τα ανατρέψουν.

Προς την περαιτέρω αύξηση της ελληνικής παρουσίας στην Τυνησιακή αγορά θα μπορούσαν να αναφερθούν η συμπερίληψη της Τυνησίας στα προγράμματα εμπορικών αποστολών των ελληνικών φορέων εξωστρέφειας, η συμμετοχή των ελληνικών εταιρειών σε εκθέσεις στην Τυνησία και σε διεθνείς διαγωνισμούς κρατικών τυνησιακών οργανισμών και η διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας με εγχώριες εταιρείες με σκοπό την υλοποίηση κοινών δράσεων σε γειτονικές και λοιπές αφρικανικές χώρες. Το τελευταίο ισχύει για τις ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες.

Γενικότερα λόγω των ιδιομορφιών της αγοράς και της ιδιαίτερης επιχειρηματικής κουλτούρας θα πρέπει να τονιστεί για μια ακόμη φορά ότι απαιτείται υπομονή και επιμονή, μακροχρόνια προοπτική και προσοχή και κάθε δυνατή διασφάλιση των συναλλαγών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄ ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ

1. Ελληνικές Αρχές

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΥΝΙΔΑΣ

6, Rue Saint Fulgence - Notre Dame 1082 Tunis, Tunisie

Τηλέφωνα: (00216 71)288411, 288890, 288608, Email: gremb.tun@mfa.gr

<https://www.mfa.gr/missionsabroad/en/tunisia-en>

Γραφείο Οικονομικών Εμπορικών Υποθέσεων

Τηλέφωνα (00216 71)0021671846632, 0021671288411, E-mail: grtradetun@mfa.gr

2. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

CCIT : Chambre de Commerce et d'Industrie de Tunis

31, Av de Paris - 1000 – Tunisie, Tel: (+216) 71 247 322

Fax: (+216) 71 339 422 / 354 744/ 247 288 (Promotion)

E-mail: ccitunis@planet.tn, promotion.internationale@ccitunis.org.tn,

nadia.information@ccitunis.org.tn, www.ccitunis.org.tn

CCIS : Chambre de Commerce et d'Industrie de Sfax

10 Rue Moulezem Hamadi Tej / 3018 Sfax

Tél.:74 296 120, Fax:74 296 121, E-mail: ccis@ccis.org.tn, www.ccis.org.tn

CCI : Chambre de Commerce et d'Industrie du Centre

Rue Chedly Khaznadar - 4000 Sousse

Tél.:73 225 182 / 73 225 044, Fax:73 224 227

E-mail: ccic.dcoop@planet.tn, ccis.sousse@planet.tn, www.ccicentre.org.tn

CCI Cap Bon : Chambre de Commerce et d'Industrie du Cap-Bon

10, Avenue Mongi Slim - BP 113- 8000 Nabeul

Tél.:72 287 260 / 72 224 451, Fax:72.287 417

E-mail: cci.capbon@planet.tn, www.ccicapbon.org.tn

CCINE : Chambre de Commerce et d'Industrie du Nord-Est

Angle Rues 1ère mai –Mohamed Ali –Tour Bureaux, Bizerte Centre 7000 Bizerte

Tél.:72 443 011/ 72 431 044, Fax :72432445

E-mail: ccine.biz@gnet.tn, <http://www.ccibizerte.org.tn/>

CCINO : Chambre de Commerce et d'Industrie du Nord-Ouest

Rue Hédi Chaker - 9000 Béjà, Tél.:78 456 261/ 78 458 458

Fax:78 455 789 E-mail: ccino.beja@hexabyte.tn, www.ccino.org.tn

CCISE : Chambre de Commerce et d'Industrie du sud-est

202 Avenue Farhat Hached - 6000 Gabès, Tél.:75 274 900, Fax:75 274 688, 275 850

E-mail: ccise.abdallahhounaida@gnet.tn, ccise@gnet.tn, www.ccise.org.tn

CCISO : Chambre de Commerce et d'Industrie du Sud Ouest
Rue des Nil - BP 46 - 2100 Gafsa
Tél.:76 226 650, Fax:76 224 150,
E-mail: cciso.g@planet.tn, contact@cciso.org, www.cciso.org

3. Τράπεζες

AMEN BANK

Site Web : www.amenbank.com.tn

ARAB TUNISIAN BANK

Site Web : atb.com.tn

NORTH AFRICA INTERNATIONAL BANK - NAIB BANK

Site Web : www.naibank.com

BANQUE TUNISO-LIBYENNE

Site Web : www.btl.com.tn

**ASSOCIATION PROFESSIONNELLE TUNISIENNE DES
BANQUES & DES ETABLISSEMENTS FINANCIERS**

Site Web : www.apbt.tn

ATTIJARI BANK

Site Web : www.attijaribank.com.tn

BANQUE CENTRALE DE TUNISIE, BCT

Site Web : www.bct.gov.tn

**BANQUE DE FINANCEMENT DES PETITES ET
MOYENNES ENTREPRISES, BFPME**

Site Web : www.bfpme.com.tn

BANQUE DE L' HABITAT, BH

Site Web : www.bh.com.tn

BANQUE DE TUNISIE, BT

Site Web : www.bt.com.tn

BANQUE FRANCO-TUNISIENNE, BFT

Site Web : www.zawya.com

BANQUE INTERNATIONALE ARABE DE TUNISIE, BIAT

Site Web : www.biat.com.tn

BANQUE NATIONALE AGRICOLE, BNA

Site Web : www.bna.com.tn

BANQUE TUNISIENNE DE SOLIDARITE, BTS

Site Web : www.tunisieprojet.com

BANQUE ZITOUNA

Site Web : www.banquezitouna.com

STE TUNISIENNE DE BANQUE , STB

Site Web : www.stb.com.tn

**UNION BANCAIRE POUR LE COMMERCE ET
L' INDUSTRIE , UBCI**

Site Web : www.ubcinet.net

UNION INTERNATIONALE DES BANQUES, UIB

Site Web : www.uib.com.tn

4. Διοργανωτές Εκθέσεων

Εταιρία Διεθνών Εκθέσεων Τύνιδας (Société des Foires Internationales de Tunis)

<http://www.fkram.com.tn/>

Εταιρία MAP (Marketing Advertising and Publishing) <http://www.mit-med.com.tn>

Le centre Tunisien des Foires , Expositions et Congrès “ CTFexpo” <http://www.ctfexpo.com/>

The International Fairs & Exhibitions Tunisia “I.F.E Tunisia”

<https://www.ifetunisia.com/en/home/>

Διεθνής Έκθεση Sfax <http://www.foiredesfax.com/>

Διεθνής Έκθεση Sousse <https://fr-fr.facebook.com/foire.int.sousse/>

Επίσης διοργανωτές εκθέσεων Εκθέσεων είναι και τα Επιμελητήρια καθώς και η Ένωση Tunisian Confederation of Industry, Trade and Handicrafts (Union tunisienne de l'industrie, du commerce et de l'artisanat – UTICA). <http://www.utica.org.tn/Fr/#?>

5. Ξενοδοχεία

Tunis

Hotel Golden Tulip Carthage

<http://www.goldentulipcarthagetunis.com/>

Laico Tunis

<http://laicotunis.infotike.com/>

The Residence Tunis

<http://cenizaro.com/theresidence/tunis/contact>

LE PALACE Tunis

<http://lepalace-gammarth.com/index.php/contact-page/>

Mövenpick Hotel Gammarth Tunis

<http://www.movenpick.com/en/africa/tunisia/la-marsa/hotel-tunis-gammarth/overview/>

Mövenpick Hotel Lake Tunis

<https://www.movenpick.com/en/africa/tunisia/tunis/hotel-du-lac-tunis/overview/>

Villa Didon Carthage

<http://www.villadidoncarthage.com>, Te1 00216, 71733433, Fax 71733488

EL MOURADI Hotels

<http://www.elmouradi.com/info/contact.aspx?user=869&curr=1&ilng=2>

Four Seasons Hotel Tunis

<https://www.fourseasons.com/tunis/>

Carthage Thalasso resort

<http://carthagethalassoresort.com/>

Regency Tunis

<http://regencytunis.com/>

Ramada Plaza

www.ramada.com

Golden Tulip El Mechtel

<https://el-mechtel.goldentulip.com/en-us/>

Dar El Marsa

<http://www.darelmarsa.com/>

El Mouradi Hotel Africa

<http://mouradihotel.tunis.com-tunisia.com/en/>

Le Consul

www.residenceleconsul.com

Bizerte

Bizerta Resort

<http://www.bizertaresort.com/contact.html>

Tabarka

Dar Ismail resort

<http://www.darismailhotels.com/info/contact.aspx?user=716&curr=3&ilng=2>

HOTEL LA CIGALE

<http://www.lacigaletabarka.com/contact/>

Hammamet

Resort Golden Tulip Taj Sultan

<https://taj-sultan.goldentulip.com/en-us>

Hasdrubal Thalassa & Spa Hotels (Hammamet, Djerba etc)

<http://www.hasdrubal-thalassa.com/>

La Badira

<https://www.labadira.com/en>

MEDINA Solaria Hotel

<http://www.medina.com.tn/en/hotel/hotel-solaria-thalasso/contact-97.html>

Le Royal Hotels & Resorts – Hammamet

<http://www.leroyal-hammamet.com/thecomplex.asp>

Djerba

Rym Seabel Hotel

<http://www.seabelhotels.com/fr/seabel-hotels/contact-us/>

Radisson Blu Palace Resort & Thalasso, Djerba

<https://www.radissonblu.com/en/resort-djerba/contact>

Mahdia

RIU EL MANSOUR MAHDIA

<http://www.elmansour-hotel.com/contact.php>

Mahdia Palace

<http://mahdiapalace.com/EN/index.html>

Sousse

Sousse Palace Hôtel & Spa

<http://www.hotelsoussepalace.com/en/>

Marhaba Hotels

<http://www.marhabahotels.tn/contact.php>

Monastir

Groupe Thalassa Hotels

<http://www.thalassa-hotels.com/>

Skanes Sérail

<http://www.skanes-serail.com/contact.php>

6. Διπλωματικές Αποστολές

Όλες οι ξένες Διπλωματικές Αποστολές στην Τύνιδα εμπεριέχονται στον ακόλουθο σύνδεσμο του τунησιακού ΥΠΕΞ

<https://www.diplomatie.gov.tn/nc/e-services/liste-diplomatique/missions-diplomatiques-accreditees-a-tunis/>

7. Πληροφόρηση για Τунησιακή Αγορά

EuroMed Trade Helpdesk

Ιδρύθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το International Trade Center. Μέσω δωρεάν εγγραφής παρέχονται βασικές πληροφορίες για την αγορά, τους δασμούς και τις διαδικασίες εισαγωγής και εξαγωγής. euromed.macmap.org

Market Access Database (MADB)

δασμολόγιο και διαδικασίες εισαγωγής προϊόντων όχι μόνο στην Τунησία αλλά γενικότερα σε τρίτες χώρες <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>

Ε.Ε και Τунησία

<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/tunisia/>